

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

ДО ЗАХИСТУ
завідувач кафедри світової
політики, дипломатії та
туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А.Ю.

Кваліфікаційна магістерська робота

на тему: «Українсько-чеське співробітництво в сфері туризму в
контексті євроінтеграції України»

Виконав: студентка 2 курсу, групи УТМз-61
Спеціальності 242 «Туризм і рекреація»

Сурніна Анастасія Олександрівна

_____
(прізвище та ініціали)

Керівник: к.іст.н., доц. Посохов І. С.

_____
(прізвище та ініціали)

Рецензент: к.г.н., доц. Ханова О. В.

_____
(прізвище та ініціали)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою:
кількість балів:

Голова Екзаменаційної комісії

_____
(підпис)

Покоłodна М.М.

_____
(прізвище та ініціали)

Харків – 2024 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) другий (магістерський)

Напрямок підготовки

Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
світової політики,
дипломатії та
туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А.Ю.

“ _____ ” _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)

Сурніної Анастасії Олександрівни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи «Українсько-чеське співробітництво в сфері туризму в контексті євроінтеграції України»

керівник роботи Посохов Іван Сергійович, к.іст.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від 01.07.2024 р. № 4002 – 5/1582

2. Строк подання студентом роботи 25.11.2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити: дослідити взаємовідносини між Україною та Чехією на політичному, туристичному рівнях та в контексті їх євроінтеграції; з'ясувати основні засади і пріоритети зовнішньої політики Чехії; оцінити результати спільних ініціатив та їх вплив на туристичний ринок країн; розглянути роль культурного обміну та співпраці у розвитку туризму між Україною та Чехією; дослідити шляхи подолання обмежень та оптимізація співробітництва між країнами в сфері туризму; розробити рекомендації для

покращення ефективності співробітництва між Україною та Чехією; проаналізувати двосторонню взаємодію Чехії з Україною та вплив російської агресії на двосторонні відносини

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Розділ 1. Теоретичні засади євроінтеграції України в сфері туризму
2	Розділ 2. Дослідження українсько-чеських відносин в сфері туризму
3	Розділ 3. Перспективи співробітництва в сфері туризму між Україною та Чехією в контексті євроінтеграції

5. Дата видачі завдання 3.09.2024 р.

Студент

підпис

А.О. Сурніна

ініціали, прізвище

Керівник роботи

підпис

І. С. Посохов

ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Сурніна А.О. Українсько-чеське співробітництво в сфері туризму в контексті євроінтеграції України.

Дипломна робота присвячена дослідженню співробітництва між Україною та Чехією у сфері туризму в умовах євроінтеграційних процесів України. В роботі аналізуються теоретичні засади євроінтеграційної політики України в галузі туризму, її методологічні основи, а також міжнародні угоди і нормативно-правова база, що регулюють розвиток цієї сфери. Особливу увагу приділено аналізу українсько-чеських відносин, дослідженню впливу євроінтеграції на туристичний ринок України, а також викликам, спричиненим російською агресією, які позначилися на двосторонньому співробітництві. У роботі оцінено результати спільних ініціатив, визначено шляхи подолання існуючих обмежень і розроблено рекомендації для оптимізації співпраці між Україною та Чехією у сфері туризму.

ANNOTATION

Surnina A.O. Ukrainian-Czech cooperation in the field of tourism in the context of Ukraine's European integration.

This thesis focuses on the study of cooperation between Ukraine and the Czech Republic in the tourism sector within the context of Ukraine's European integration processes. The research examines the theoretical foundations of Ukraine's European integration policy in tourism, its methodological basis, as well as the international agreements and legal frameworks regulating the development of this field. Special attention is given to analyzing Ukrainian-Czech relations, the impact of European integration on Ukraine's tourism market, and the challenges posed by Russian aggression, which have affected bilateral cooperation. The paper evaluates the outcomes of joint initiatives, identifies ways to overcome existing limitations, and develops recommendations to optimize cooperation between Ukraine and the Czech Republic in the tourism sector.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ТУРИЗМУ	6
1.1. Сутність та основні етапи євроінтеграції.....	6
1.2. Методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму.....	9
1.3. Міжнародні угоди та нормативно-правова база забезпечення євроінтеграційного процесу України в сфері туризму.....	13
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ТУРИЗМУ	20
2.1. Аналіз основних засад і пріоритетів зовнішньої політики Чехії в сфері туризму.....	20
2.2. Вплив євроінтеграційних процесів на туристичну галузь України.....	32
2.3. Співпраця України з Чехією та вплив російської агресії на двосторонні відносини.....	42
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА В СФЕРІ ТУРИЗМУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЧЕХІЄЮ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	48
3.1. Оцінка результатів спільних ініціатив та їх вплив на туристичний ринок країн.....	43
3.2. Шляхи подолання обмежень та оптимізація співробітництва між країнами в сфері туризму.....	52
3.3. Рекомендації для покращення ефективності співробітництва між Україною та Чехією.....	57
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де глобалізація і євроінтеграція набувають все більшого значення, розвиток туризму стає одним із стратегічних напрямків для країн, що прагнуть до зміцнення міжнародного статусу та економічного зростання. Україна, вступаючи на шлях євроінтеграції, активно розвиває туристичну індустрію як ключовий сегмент економіки. Водночас, Чехія вже є членом Європейського союзу та володіє великим досвідом у сфері туризму. Однак взаємодія між Україною та Чехією в цьому напрямку залишається не вичерпаною та має значний потенціал для подальшого розвитку.

Дослідження українсько-чеського співробітництва в сфері туризму у контексті євроінтеграції України вирізняється важливістю на кількох рівнях. Розвиток туризму сприяє збільшенню ВВП, створенню нових робочих місць та зростанню інвестицій в інфраструктуру. Співпраця з Чехією може принести конкретні економічні користі для України, особливо у контексті доступу до європейського ринку та інвестицій. Туризм є важливим інструментом для підтримки культурного обміну та взаєморозуміння між народами. Поглиблення взаємного інтересу в культурному досвіді може сприяти зміцненню відносин між Україною та Чехією.

Активне співробітництво з країною-членом ЄС може допомогти Україні підвищити свій міжнародний престиж, що важливо в контексті євроінтеграції та міжнародного співробітництва. Співпраця може сприяти поширенню інформації про туристичні можливості обох країн та привертанню нових аудиторій. Це важливо для розвитку різноманітних туристичних маршрутів та пропозицій. Отже, розгляд теми українсько-чеського співробітництва в сфері туризму в контексті євроінтеграції України має важливе значення як для практичних, так і для теоретичних аспектів розвитку обох країн. Дослідження цієї теми може стати важливим внеском у вивчення та підтримку туристичної галузі в контексті міжнародної співпраці.

Ступінь вивченості проблеми. В своїх наукових дослідженнях висвітлюють цю тему багато дослідників такі як: Ткаченко В.М., Коваленко Т.М., Корсак Р.В., Дьяків О.В., Гавриш О.О., Возняк А., Лісовий В.І., Лиман С.І., Макаренко М., Парфіненко А., Хомутенко Л., Сюсько І., М., Петров Р. А., Ткаченко І. В.

Об'єктом дослідження є євроінтеграційні процеси в сфері туризму.

Предметом дослідження є співробітництво між Україною та Чехією в сфері туризму в контексті євроінтеграції України.

Метою дослідження є дослідження і аналізі взаємодії між Україною та Чехією в сфері туризму та її впливу на євроінтеграційні процеси України з метою розроблення конкретних рекомендацій для подальшого розвитку співпраці.

У відповідності з метою сформульовані наступні *завдання* роботи:

- дослідити взаємовідносини між Україною та Чехією на політичному, туристичному рівнях та в контексті їх євроінтеграції;
- з'ясувати основні засади і пріоритети зовнішньої політики Чехії
- оцінити результати спільних ініціатив та їх вплив на туристичний ринок країн.
- розглянути роль культурного обміну та співпраці у розвитку туризму між Україною та Чехією.
- дослідити шляхи подолання обмежень та оптимізація співробітництва між країнами в сфері туризму.
- розробити рекомендації для покращення ефективності співробітництва між Україною та Чехією
- проаналізувати двосторонню взаємодію Чехії з Україною та вплив російської агресії на двосторонні відносини

Методи дослідження, що використані в роботі: метод порівняльного аналізу, таблично-графічний методи, бібліографічний аналіз інформації, описовий та статистичний.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові та публіцистичні статті, монографії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з туризму.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, з них електронних 28, та містить 76 сторінки тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ТУРИЗМУ

1.1. Сутність та основні етапи євроінтеграції

Євроінтеграція України є стратегічно важливим процесом, що передбачає інтеграцію країни в політичні, економічні та соціальні структури Європейського Союзу. Цей процес є багатограним і включає в себе адаптацію українського законодавства до європейських норм, розвиток співпраці у різних сферах, таких як економіка, культура, освіта, безпека та туризм [33, с.300–304].

Однією з основних цілей є забезпечення політичної стабільності та зміцнення демократичних інститутів. Важливою складовою цього процесу є захист прав людини, верховенство права, свобода слова та формування ефективної системи державного управління. Впровадження європейських стандартів в ці сфери має на меті створення умов для стабільного розвитку українського суспільства.

Економічна інтеграція є ще одним ключовим аспектом євроінтеграції. Вона включає гармонізацію національного законодавства з правом ЄС, зменшення бар'єрів у торгівлі та залучення іноземних інвестицій. Адаптація економіки України до європейських стандартів, зокрема в аграрному та промисловому секторах, сприяє підвищенню конкурентоспроможності продукції, що, в свою чергу, позитивно впливає на рівень життя населення [34, с.301].

Соціальна політика в цих рамках передбачає поліпшення соціальних стандартів, зокрема в таких сферах, як освіта, охорона здоров'я, екологія та туризм. Запровадження європейських норм у сфері соціального захисту населення, охорони навколишнього середовища та розвитку культурних обмінів сприятиме формуванню відкритого та інклюзивного суспільства, що є важливим для стабільного розвитку України [34, с.301].

Важливо зазначити, що євроінтеграція України не є одностороннім процесом. Це взаємодія між Україною та країнами ЄС, що базується на взаємних інтересах, прагненнях та зобов'язаннях. Успішна реалізація євроінтеграційних прагнень залежить від здатності України адаптуватися до нових умов, впроваджувати реформи та ефективно використовувати ресурси [33, с.300–304].

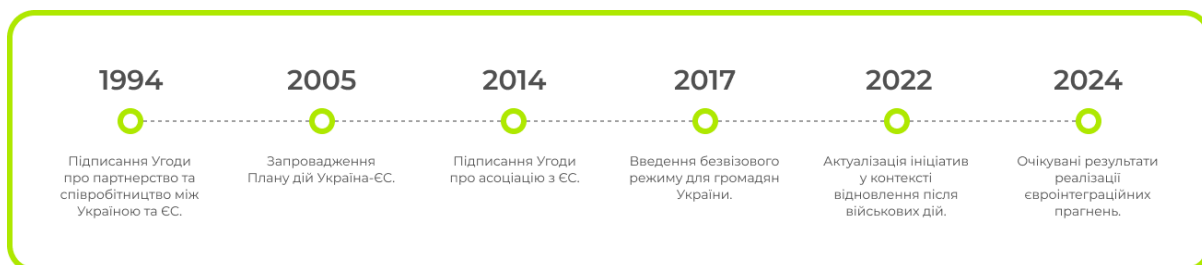

Рис. 1.1. Основні етапи євроінтеграції. Розроблено авторкою за матеріалами: [33]

1. 1994 — Партнерство та співробітництво:

Підписання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС відкрило шлях до розвитку двосторонніх відносин. Ця угода стала основою для поглиблення співпраці в різних сферах, включаючи економіку, торгівлю, культуру та науку. Вона також передбачала підтримку з боку ЄС для проведення реформ в Україні, що відповідали європейським стандартам.

2. 2005 — План дій Україна-ЄС:

Запровадження Плану дій стало важливим кроком у поглибленні співпраці між Україною та ЄС. У цьому документі були визначені основні напрями взаємодії, зокрема в сферах торгівлі, енергетики, транспорту та юстиції. Цей етап став основою для підготовки до підписання Угоди про асоціацію, що заклало нові принципи співробітництва.

3. 2014 — Угода про асоціацію:

Підписання Угоди про асоціацію з ЄС стало знаковою подією в євроінтеграційній політиці України. Угода включає не лише політичні, а й економічні компоненти, а також угоду про глибоку та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (DCFTA). Цей документ забезпечив значне зниження митних

бар'єрів та відкрив нові можливості для українського бізнесу, зокрема в аграрному секторі.

4. 2017 — Безвізовий режим:

Введення безвізового режиму для громадян України стало важливим кроком у розвитку туристичних відносин з країнами ЄС. Цей режим значно спростив процедури перетворення кордонів, відкрив нові можливості для подорожей та сприяв культурному обміну. Безвізовий режим також спростив доступ українських туристів до європейських країн, що позитивно вплинуло на розвиток туристичної інфраструктури в Україні.

5. 2022-2024 — Сучасні ініціативи:

Після початку повномасштабної війни з Росією, Україна продовжує зміцнювати свої позиції в рамках євроінтеграції. Наразі ключовими аспектами є реформи в енергетичній, безпековій та туристичній сферах. Україні необхідно активно залучати міжнародних партнерів для відновлення туристичної інфраструктури, яка зазнала значних збитків під час військових дій. Зусилля з боку держави та приватного сектору спрямовані на створення умов для залучення туристів, розвитку нових маршрутів та підвищення якості туристичних послуг [47].

Таким чином, процес євроінтеграції України є ключовим стратегічним напрямком, що сприяє інтеграції країни в європейські політичні, економічні та соціальні структури. Він не лише забезпечує адаптацію законодавства, а й стимулює розвиток демократичних інститутів і підвищення рівня життя населення.

Економічна інтеграція в рамках Угоди про асоціацію відкриває нові можливості для українського бізнесу, зокрема в туристичній галузі, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності національної продукції. Введення безвізового режиму в 2017 році істотно спростило подорожі, що позитивно вплинуло на розвиток туристичної інфраструктури та залучення іноземних туристів.

Незважаючи на виклики, пов'язані з війною та економічними труднощами, євроінтеграція залишається пріоритетом для України. Вона відкриває нові можливості для відновлення та розвитку туристичного сектора, покращення інвестиційного клімату та співпраці з міжнародними партнерами. Успішна реалізація євроінтеграційних прагнень є запорукою сталого розвитку країни в майбутньому.

1.2. Методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму

Методологія євроінтеграційної політики в сфері туризму – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються для формування, реалізації та оцінки політики в цій галузі. Вона охоплює не лише теоретичні основи, але й практичні аспекти, що враховують специфіку туристичного ринку України та вимоги європейських стандартів. Основна мета цієї методології полягає в адаптації української туристичної інфраструктури до європейських умов і потреб [17, с.77].

Методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму ґрунтуються на кількох основних підходах:

- Системний підхід: Цей підхід передбачає всебічний аналіз туристичної галузі, врахування всіх складових (інфраструктура, послуги, обслуговування) та їх взаємозв'язків. Системний підхід дозволяє визначити ключові фактори, які впливають на розвиток туризму, і забезпечує інтеграцію всіх елементів у єдину систему.
- Комплексний підхід: В рамках цього підходу важливо інтегрувати різні аспекти розвитку, такі як економічний, соціальний та екологічний. Наприклад, розвиток екологічного туризму може стати вагомим чинником не лише економічного зростання, а й збереження навколишнього середовища та культурної спадщини.
- Стратегічний підхід: Розробка довгострокових стратегій, які враховують перспективи розвитку туристичної галузі, є ключовим елементом.

Стратегічний підхід передбачає формування національних і регіональних програм розвитку туризму, які мають бути узгоджені з європейськими нормами та стандартами [48].

Реалізація євроінтеграційної політики в сфері туризму вимагає використання різноманітних інструментів і механізмів:

- Нормативно-правові акти: Основою для розвитку туристичної галузі є законодавство, яке регулює діяльність туристичних підприємств, охорону культурної спадщини, а також підтримку інвестицій в туристичну інфраструктуру. Закони, що забезпечують правове поле для діяльності у сфері туризму, сприяють створенню передбачуваного середовища для інвесторів.
- Програми розвитку туризму: Державні програми, спрямовані на підтримку та розвиток туризму, є важливими інструментами. Вони включають фінансування проектів, сприяння модернізації інфраструктури, а також промоцію туристичних напрямків. Такі програми повинні бути адаптовані до європейських практик і стандартів.
- Ініціативи міжнародних організацій: Співпраця з міжнародними організаціями, такими як Світова організація туризму (UNWTO), дає Україні доступ до міжнародного досвіду, консультацій та фінансових ресурсів. Такі ініціативи сприяють підвищенню конкурентоспроможності українського туризму на міжнародному ринку [48].

Методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму включають в себе концептуальні підходи та стратегії, які спрямовані на інтеграцію національного туристичного сектору до європейського простору. Це важлива частина загальної політики євроінтеграції, оскільки туризм має великий економічний та культурний потенціал для розвитку країн, що прагнуть до Європейського Союзу. Основні методологічні підходи та принципи цієї політики наступні.

Рис. 1.2. Методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму

1. Визначення основних пріоритетів та стратегічних цілей. Важливим кроком є визначення стратегічних пріоритетів у сфері туризму, таких як розвиток інфраструктури, просування туристичних брендів, підвищення якості послуг та інтеграція екологічних стандартів. Для цього застосовуються аналіз поточного стану галузі та визначення потреб і можливостей для адаптації до вимог ЄС.

2. Адаптація національних законодавчих актів. Одним із головних завдань є адаптація національного законодавства в сфері туризму до стандартів ЄС. Це включає гармонізацію правил безпеки, сертифікації туристичних послуг, екологічних норм і стандартів захисту прав споживачів.

3. Взаємодія з європейськими інститутами та організаціями. Співпраця з європейськими інституціями, такими як Європейська комісія, Європейський парламент та інші міжнародні організації, дозволяє отримувати фінансову підтримку для розвитку туристичної інфраструктури, а також участь у програмах і проектах, що фінансуються ЄС.

4. Підвищення конкурентоспроможності та інноваційність. Євроінтеграційна політика спрямована на впровадження новітніх технологій та інновацій в туристичну сферу, таких як цифровізація туристичних послуг, онлайн-бронювання, розвиток зеленої економіки та сталого туризму.

5. Розвиток спільної туристичної політики. Євросоюз працює над формуванням спільної туристичної політики, яка включає розробку єдиних стандартів та практик для розвитку туризму, популяризації європейських туристичних напрямків та забезпечення безпеки та стабільності в цій галузі.

6. Екологічність і сталий розвиток. Оскільки європейська політика приділяє особливу увагу сталому розвитку, інтеграція екологічних принципів у туристичну сферу є важливим аспектом. Це включає розвиток "зеленого туризму", збереження природної спадщини та екологічно чисті технології в туристичній інфраструктурі.

7. Управління ризиками та безпека туристів. Європейська політика акцентує увагу на забезпеченні безпеки туристів, що передбачає не лише належні умови для туристів, але й заходи щодо запобігання екологічним та соціальним ризикам, зокрема в умовах глобальних змін, таких як пандемії чи природні катастрофи.

8. Інтеграція культурної спадщини. Туризм у Європейському Союзі має великий культурний компонент. Інтеграція культурної спадщини, розвиток культурного туризму є важливими аспектами євроінтеграційної політики. Це включає охорону об'єктів культурної спадщини, а також використання культурних ресурсів для розвитку туризму.

9. Партнерство між державними та приватними структурами. Ефективне управління туристичними потоками вимагає координації між державними структурами та приватними підприємствами. Це партнерство дозволяє успішно реалізовувати проекти, залучати інвестиції та розвивати туристичну інфраструктуру.

В цілому, методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму передбачають комплексний підхід до розвитку галузі з акцентом на

інтеграцію в європейську економіку, підвищення стандартів якості та збереження екологічної рівноваги.

Оцінка ефективності євроінтеграційної політики є важливим етапом, що дозволяє визначити успішність реалізації запланованих заходів. Для цього використовуються різні методи, такі як аналіз статистичних даних, опитування туристів та професіоналів індустрії, а також моніторинг індикаторів розвитку (наприклад, зростання кількості туристів, інвестиції в інфраструктуру) [48].

Аналіз результатів допомагає виявити недоліки в реалізації політики та розробити рекомендації для їх усунення, що, в свою чергу, сприяє вдосконаленню стратегій у майбутньому.

Таким чином, методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму формують важливу основу для розвитку туристичної галузі в Україні. Вони включають системний, комплексний і стратегічний підходи, а також інструменти, які забезпечують реалізацію політики. Оцінка ефективності, подолання викликів та визначення перспектив розвитку створюють умови для успішної інтеграції України до європейського туристичного ринку, що сприятиме економічному зростанню та підвищенню якості життя населення.

1.3. Міжнародні угоди та нормативно-правова база євроінтеграційного процесу України в сфері туризму

Євроінтеграційний курс України є ключовим напрямом її зовнішньої та внутрішньої політики, що охоплює різні сфери суспільного життя, зокрема туризм. Ця галузь є важливим фактором економічного розвитку, культурного обміну та зміцнення міжнародного іміджу країни. Для ефективної інтеграції України до європейського туристичного простору надзвичайно важливою є гармонізація нормативно-правової бази та укладання міжнародних угод, які створюють умови для спрощення туристичних потоків і забезпечення відповідності європейським стандартам [6].

Підписання та імплементація міжнародних угод є фундаментом для інтеграції української туристичної галузі в європейський простір. Основою є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка була підписана в 2014 році. Вона передбачає співпрацю у сфері туризму через обмін інформацією, найкращими практиками та розвиток інфраструктури. Згідно з положеннями Угоди, Україна зобов'язалася адаптувати своє законодавство до норм і стандартів ЄС, зокрема у сфері послуг та захисту прав туристів [26, с. 224].

Відповідно до статті 399 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, сторони зобов'язуються співпрацювати в туристичній сфері, спрямовуючи зусилля на розвиток конкурентоспроможної галузі туризму як рушія економічного зростання, створення робочих місць і залучення валютних надходжень. Основою такого співробітництва є положення статті 401, яка визначає ключові напрями взаємодії. Зокрема, йдеться про обмін інформацією, передовим досвідом і технологіями, включно з інноваційними; побудову стратегічного партнерства між державними установами, бізнесом і громадськістю для сталого розвитку туризму; створення та просування туристичних продуктів і ринків, вдосконалення інфраструктури, професійної підготовки кадрів і інституційної підтримки.

Окрему увагу приділено розробці та впровадженню ефективних стратегій і політик, які враховують правові, адміністративні та фінансові аспекти. Важливими напрямками також є підготовка кваліфікованих фахівців у сфері туризму, підвищення якості послуг та інтеграція підходів до розвитку туризму, орієнтованих на місцеві громади [53].

Додатково, у статті 446 глави 27, що стосується транскордонного та регіонального співробітництва, передбачено підтримку двосторонньої взаємодії у сфері регіональної політики. Особливий акцент зроблено на розвиток найменш розвинених регіонів і посилення територіального співробітництва через застосування ефективних методів планування й реалізації регіональних програм.

Стаття 417 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом регулює впровадження положень Директиви 90/314/ЄЕС від 13 червня 1990 року, яка стосується організованих туристичних подорожей, комплексних турів і відпочинку з повним спектром послуг. Правові аспекти реалізації цих положень ґрунтуються на статті 288 Договору про функціонування Європейського Союзу, яка визначає зобов'язання щодо виконання директив, регламентів і рішень Ради ЄС.

Відповідно до Угоди, Україна поступово інтегрує в національне законодавство окремі нормативно-правові акти ЄС. Зокрема, до 2025 року передбачено поетапну імплементацію ключових положень, включаючи директиви, регламенти та рішення, які регулюють різні аспекти туристичної галузі. Для забезпечення ефективного виконання Угоди, Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року (розпорядження № 168-р від 16 березня 2017 року). Цей документ визначає основні напрями реформування туристичної галузі, орієнтовані на дотримання європейських стандартів безпеки туристів, удосконалення туристичної інфраструктури, підготовку кадрів, а також розробку сучасної маркетингової політики для популяризації туризму та курортів в Україні [29, с.20—31].

Окрім цього, важливим є приєднання України до таких міжнародних договорів, як Європейська конвенція з питань туризму та Гаазька декларація щодо туризму. Ці документи визначають основні принципи сталого розвитку туризму, сприяють збереженню культурної спадщини та захисту навколишнього середовища.

Процес євроінтеграції вимагає масштабних реформ у нормативно-правовій базі. Україна поступово впроваджує європейські стандарти у сфері туристичних послуг, що передбачає створення прозорих правил для бізнесу, захист прав споживачів і розвиток інфраструктури. Наприклад, адаптація положень Директиви ЄС 2015/2302 про пакетні туристичні послуги дозволяє поліпшити захист туристів і забезпечити високу якість обслуговування [29, с.22].

Значна увага приділяється питанням спрощення візового режиму. Безвізовий режим, запроваджений у 2017 році, став каталізатором розвитку в'їзного туризму до України. Він дозволив громадянам України вільно подорожувати до країн Шенгенської зони, що сприяє збільшенню туристичних потоків і зміцненню зв'язків із європейськими державами.

Запровадження безвізового режиму дозволило громадянам України вільно подорожувати територією 30 держав. До них належать 22 країни Європейського Союзу, що входять до Шенгенської зони, чотири держави-учасниці Шенгенської угоди, які не є членами ЄС (Швейцарія, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн), а також чотири країни ЄС, які не приєдналися до Шенгену (Кіпр, Румунія, Болгарія, Хорватія). Великобританія та Ірландія залишаються винятком [47].

Безвізовий режим надає право перебувати в країнах Європи до 90 днів у межах 180-денного періоду, але не передбачає можливості проживання, працевлаштування чи навчання в державах ЄС. З моменту впровадження режиму українці здійснили понад 42,6 мільйона подорожей до країн Євросоюзу, серед яких найбільш популярною стала Польща, яка також пропонує можливість тимчасового працевлаштування.

Процес євроінтеграції України значно прискорився, зміцнилися економічні, політичні та правові зв'язки з ЄС. Ці зміни зробили шлях України до Євросоюзу незворотним і ще більше наблизили країну до повноправного членства [47].

Основними завданнями України в контексті євроінтеграції у сфері туризму є активна робота над впровадженням положень Директиви ЄС від 13 червня 1990 року № 90/314/ЄЕС, що регулює організовані туристичні подорожі, відпочинок із повним спектром послуг і комплексні тури. Важливим є внесення змін до Закону України «Про туризм» та створення технічного регламенту, що відповідатиме стандартам цієї директиви. Паралельно необхідно розробити національні стандарти для регламенту, які забезпечуватимуть відповідність міжнародним вимогам.

Ключовим напрямом є встановлення постійного діалогу з державами-членами ЄС для спільного просування туристичних можливостей України. Це включає участь у навчальних програмах, створення робочих груп у сфері туризму, організацію двосторонньої співпраці для розвитку сільського зеленого туризму, а також проведення тренінгів, конференцій, семінарів за участю експертів ЄС. За підтримки Європейського Союзу в Україні створюється мережа туристичних інформаційних центрів у рамках програм технічної допомоги, таких як Twinning Projects. Основна мета цих проєктів — створити ефективну систему поширення інформації через регіональні туристичні центри [9].

У лютому 2019 року в Конституції України було закріплено стратегічний курс на вступ до Європейського Союзу. У преамбулі документа визначено європейську ідентичність українського народу та незворотність євроатлантичного курсу, а президент отримав статус гаранта реалізації цього курсу. 28 лютого 2022 року Україна подала офіційну заявку на членство в ЄС. Уже 1 березня Європейський парламент підтримав її, а 17 червня Європейська комісія ухвалила резолюцію про надання Україні статусу кандидата. 23 червня цей статус було закріплено Радою ЄС [9].

Статус кандидата відкриває для України нові можливості, зокрема юридичне закріплення прагнень до європейського майбутнього, участь у програмах і ініціативах ЄС, доступ до фінансової допомоги для реформ, залучення інвесторів і поліпшення бізнес-клімату. 29 червня 2022 року Україна підписала з ЄС угоду про «транспортний безвіз», що стало ще одним кроком до тіснішої інтеграції з Європою.

При впровадженні євроінтеграційної політики в сфері туризму Україна стикається з низкою викликів. По-перше, політична нестабільність і збройний конфлікт в Україні можуть негативно вплинути на розвиток туристичної інфраструктури. По-друге, недостатнє фінансування проєктів та потреба в модернізації існуючої інфраструктури ускладнюють реалізацію євроінтеграційної політики [17, с.77].

З огляду на війну в Україні та окупацію частини її території, стає очевидним, що реформи, передбачені Угодою, мають враховувати особливості та потреби воєнного часу. Необхідно переглянути певні пріоритети та скоригувати часові рамки реалізації документа з урахуванням актуальності питань безпеки та динаміки подій на російсько-українському фронті. Зокрема, впровадження деяких тематичних напрямів, таких як космічні дослідження, туризм і рибальство, доцільно відкласти до завершення бойових дій.

Однак попри ці виклики, перспективи розвитку євроінтеграційної політики в туризмі виглядають обнадійливими. Залучення інвестицій, впровадження нових технологій та підвищення якості обслуговування можуть суттєво покращити туристичну привабливість України. Важливо зосередитися на розвитку таких видів туризму, як екологічний, культурний та медичний, які можуть стати основою для залучення туристів [17, с.79].

Для впровадження директив ЄС в Україні необхідно вирішити низку ключових завдань. Серед них – спрощення процедур, пов'язаних із в'їздом іноземних громадян, підвищення рівня якості та модернізація туристичних послуг. Важливим кроком є розробка системи стандартизації та сертифікації туристичних підприємств, яка відповідатиме міжнародним нормам і вимогам Європейського Союзу. Крім того, потрібно активізувати інвестиційну діяльність та забезпечити технічну підтримку з боку країн ЄС [57].

Не менш значущим є створення ефективної системи навчання та перепідготовки кадрів для туристичного сектору. Це передбачає організацію стажувань і програм професійного обміну в країнах ЄС, що сприятиме підвищенню кваліфікації працівників галузі. Особливу увагу варто приділити просуванню позитивного іміджу України як привабливої туристичної дестинації на європейському ринку.

Для прискорення процесу інтеграції українського законодавства до стандартів ЄС важливо залучити інвестиції для розвитку туристичної та курортної інфраструктури. Також необхідно організовувати міжнародні семінари, наукові конференції за участю європейських експертів, вивчати

передовий досвід туристичної діяльності в країнах ЄС, розробляти інноваційні підходи до надання туристичних послуг і впроваджувати європейські стандарти обслуговування.

Перспективи полягають у подальшій інтеграції до європейських ініціатив, таких як Програма COSME та Horizon Europe, які надають фінансову підтримку малому та середньому бізнесу, зокрема у сфері туризму. Співпраця з ЄС у рамках програм технічної допомоги також сприятиме вдосконаленню управлінських практик і підвищенню конкурентоспроможності української туристичної галузі.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ТУРИЗМУ

2.1. Аналіз основних засад і пріоритетів зовнішньої політики Чехії

Зовнішня політика Чехії спрямована на безпеку, процвітання та сталий розвиток, людську гідність, включаючи захист прав людини, служіння громадянам і добре ім'я за кордоном. Чеська Республіка не сприймає ці цілі окремо, а навпаки, як пов'язані та взаємообумовлені [56].

Зовнішня політика країни поєднує внутрішнє та міжнародне середовище. Це дозволяє державним і недержавним організаціям діяти за кордоном таким чином, щоб сприяти просуванню інтересів Чеської Республіки та міжнародної спільноти, представленої, зокрема, ООН, і в той же час пригнічує діяльність, яка зашкодить цим інтересам. Вона приймає позитивні ініціативи з-за кордону, які можуть сприяти реалізації чеських громадських інтересів у внутрішньому середовищі, і, навпаки, вона стикається з загрозами, що надходять з-за кордону на національному, європейському чи глобальному рівнях [56].

Туризм є важливим елементом зовнішньої політики, оскільки він може сприяти розвитку міжнародних відносин, зміцненню культурних зв'язків між країнами та розвитку економічних і дипломатичних відносин. Політика в сфері туризму включає укладання міжнародних угод, лібералізацію візових вимог, розвиток туристичних маршрутів і рекламних кампаній, що заохочують іноземних туристів відвідувати країну [35, с.144].

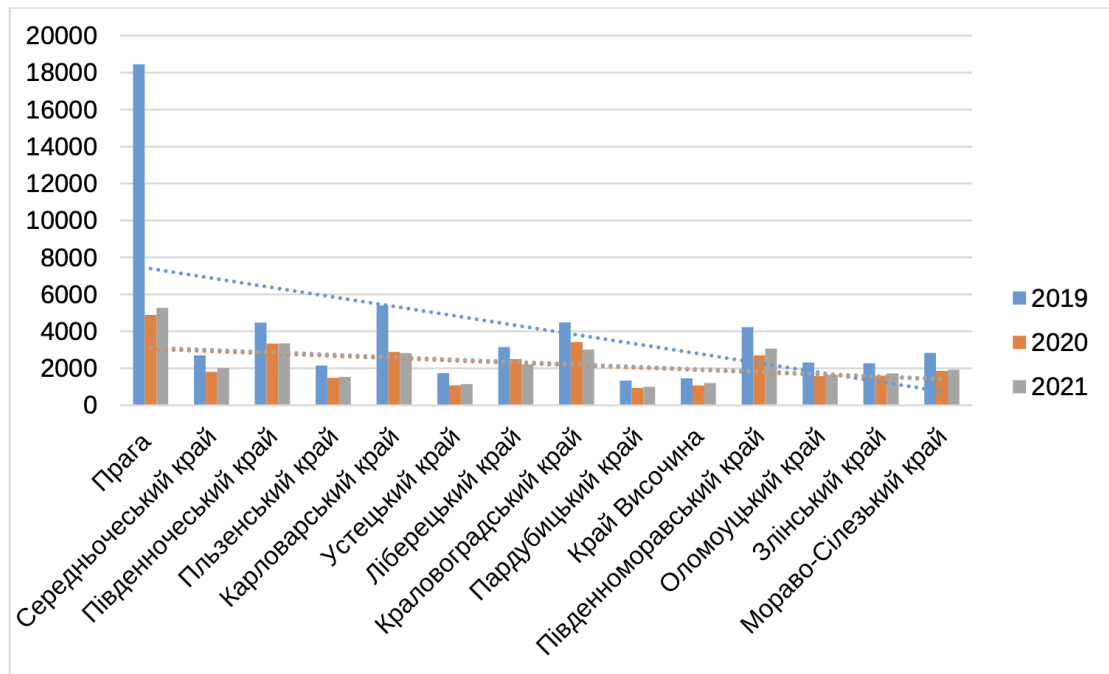

Рис. 2.1. Туристичний потік у розрізі регіонів ЧР [68]

У 2020 році туризм у Чеській Республіці став однією з найбільш постраждалих галузей через пандемію COVID-19. Частка туристичної галузі у створенні валового внутрішнього продукту країни знизилась до 1,5%, що становить 84,3 мільярда крон. Кількість зайнятих у туристичній сфері зменшилась на 7,3% порівняно з 2019 роком і становила 222 013 осіб. 83% цих працівників були найманими, а решта — самозайнятими.

Наслідки пандемії мали значний вплив на регіональні показники туристичної сфери. Наприклад, у Празі працювало 57,6 тисяч осіб, що становило 26% від загальної кількості працівників у туристичному секторі, а валова додана вартість туризму в столиці впала на дві третини, з 53,2 млрд крон у 2019 році до 19,0 млрд крон у 2020 році. У Карловарському краї частка туризму у регіональній валовій доданій вартості знизилась з 5,4% до 2,8%, а кількість зайнятих у туризмі скоротилась до 10,6 тисяч осіб [68].

У 2021 році туризм в Чеській Республіці показав деяке відновлення. Кількість туристів, що зупинились у колективних засобах розміщення, зросла на 5% порівняно з 2020 роком, до 11,4 мільйона осіб. Проте, у порівнянні з доковідним 2019 роком, кількість відвідувачів залишалась на рівні лише

51,7%. Внутрішній туризм зріс на 9,5%, тоді як кількість іноземних туристів знизилась на 7,7%.

Згідно з аналізом, найбільше іноземних туристів до Чехії приїхало з Німеччини — 689 200 осіб, що є на 15% менше порівняно з 2020 роком. Однак спостерігається збільшення числа туристів із Словаччини на 25%. Польща посіла третє місце, з 235 000 польських туристів, що становить майже п'яту частину падіння порівняно з попереднім роком. Туристи з інших країн не перевищували 100 000 осіб [68].

За три квартали 2022 року Чехія прийняла 15,1 мільйона туристів, з яких 9,8 мільйона були внутрішніми, а 5,3 мільйона — іноземними. Цей показник наблизився до рівня туристичних потоків, що спостерігалися до пандемії COVID-19. Проте відновлення на рівень довоєнного потоку іноземних туристів очікується лише через кілька років [68].

В умовах недостатньої кількості закордонних туристів Чехія компенсувала це внутрішнім туризмом. Прага, зокрема, профінансувала рекламні кампанії, приваблюючи чехів знижками та ваучерами на культурні заходи, а також співпрацюючи з перевізниками та ресторанами. Для подальшого розвитку туризму країна враховує нові запити туристів, такі як оренда менших приватних помешкань з кухнею [71].

Особливу увагу в зимовий період слід звернути на рекламу відпочинку в горах, велнес-курорти, різдвяні ярмарки та зимові святкування, а також туристичні напрямки, такі як День святого Валентина.

Щодо залучення іноземних туристів, важливим кроком є поступове відновлення авіасполучень з напрямками, які були перервані під час пандемії, такими як Чикаго, Ханой, а також з Північною Америкою та країнами Азії, зокрема Таїландом, Тайванем, Японією, Індією та Сингапуром [46 с.40].

Метою зовнішньої політики також є сприяння узгодженню національної політики з міжнародними зобов'язаннями Чеської Республіки. Окрім конституційних органів та органів державного управління, недержавні суб'єкти, зокрема органи самоврядування, організації громадянського

суспільства, представники бізнес-сектору, академічні та науково-дослідні установи, церкви та релігійні товариства та інші, можуть сприяти виконанню іноземних цілей політики [17].

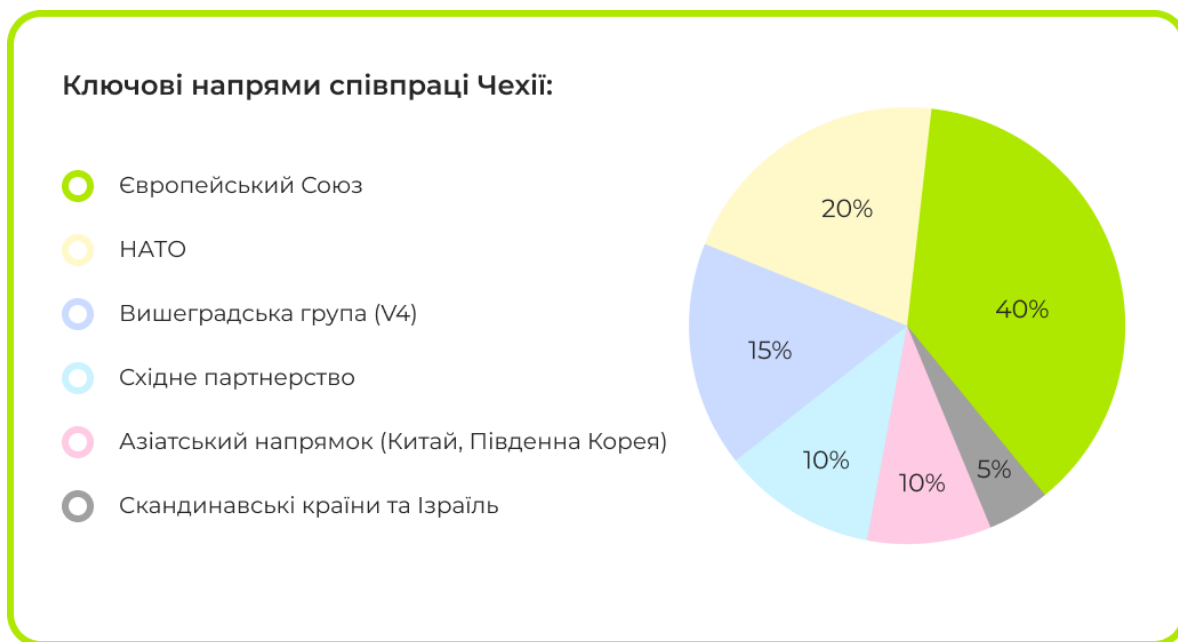

Рис. 2.2. Ключові напрямки співпраці Чехії

Для 2024 року туристичні потоки в Чехії демонструють тенденції, які відображають відновлення та зростання після пандемії, а також триваючі впливи глобальних подій. Чехія продовжує приваблювати значну кількість міжнародних відвідувачів. У першому кварталі 2024 року спостерігається позитивна динаміка порівняно з аналогічним періодом 2023 року. Відвідувачі здебільшого прибувають з сусідніх країн, таких як Німеччина та Польща, а також з інших європейських країн. Проте ситуація змінюється через геополітичні фактори, що впливає на приплив туристів із держав, які зазнають обмежень.

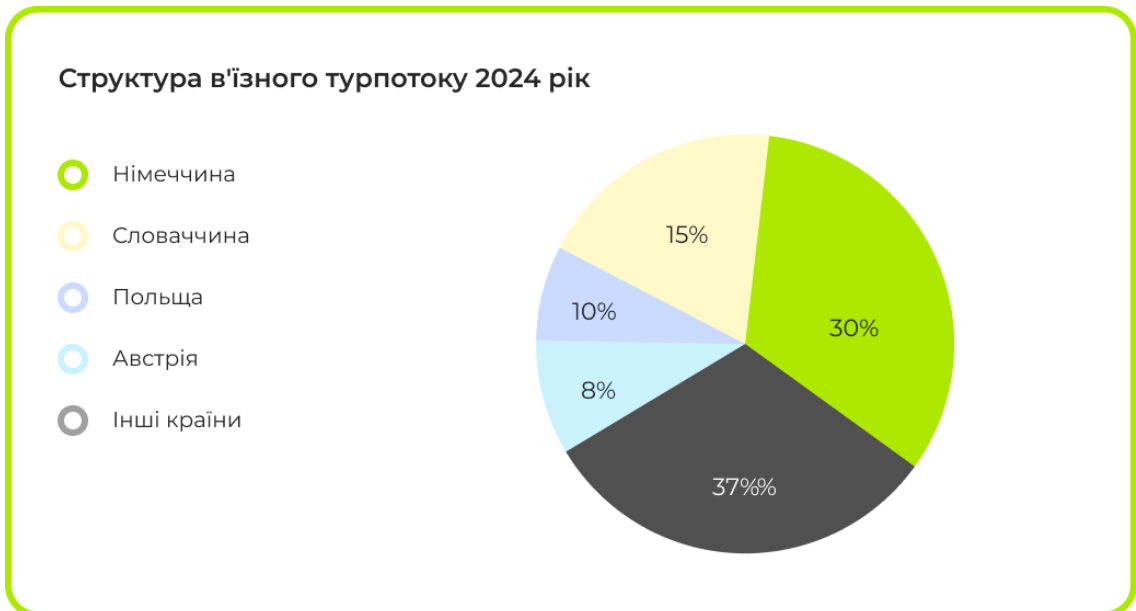

Рис. 2.3. Структура в'їзного турпотоку Чехії за 2024 рік [56]

З іншого боку, виїзний туризм також спостерігає відновлення, хоча все ще є певний вплив через пандемію та політичні непередбачуваності. Чехи все більше обирають подорожі по Європі, особливо в напрямку до сусідніх країн, таких як Австрія, Словаччина і Угорщина [56].

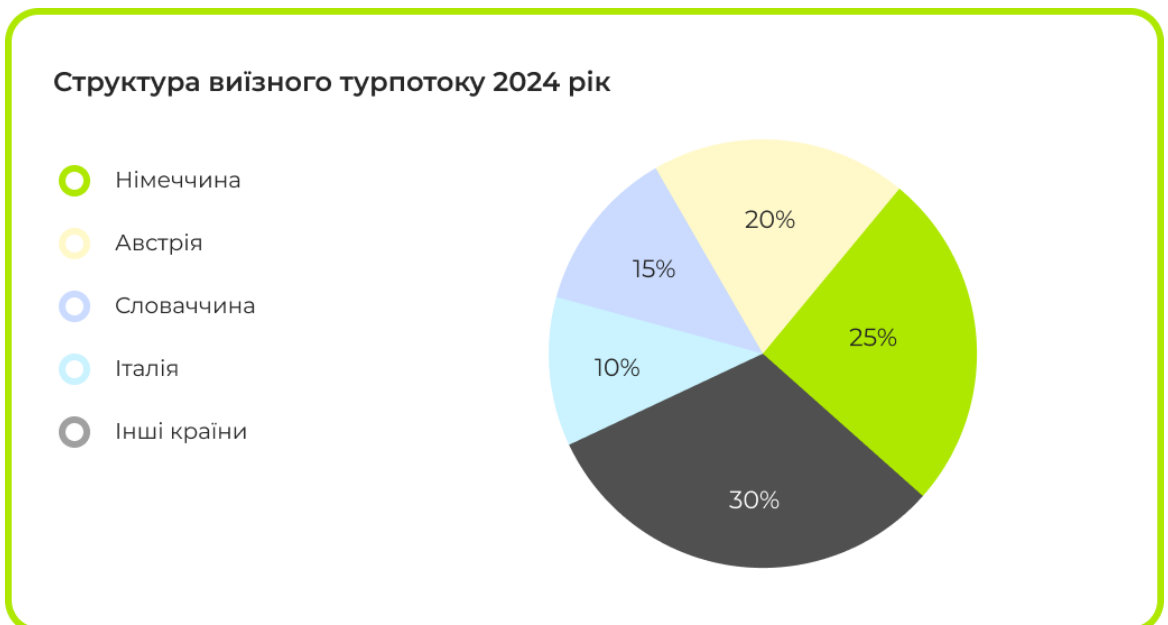

Рис. 2.4. Структура в'їзного турпотоку Чехії за 2024 рік [70]

Популярні регіони Чехії для іноземних туристів у 2024 році відзначаються різноманітністю та багатством культурних і природних пам'яток. Протягом останніх років туристичний сектор Чехії активно

відновлюється після пандемії, і чимало місць користуються великим попитом серед туристів з усього світу.

Таблиця 2.1

Популярні серед іноземних туристів регіони Чехії

МІСТА	
● Прага	Безперечний лідер серед чеських регіонів, що приваблює мільйони відвідувачів щороку. Столиця Чехії пропонує багатий історичний спадок, відомі архітектурні пам'ятки, такі як Карлів міст, Празький град і Староміську площу. Прага також залишається улюбленим місцем для туристів з Німеччини, Великобританії та США.
● Південна Моравія	Регіон славиться виноробними традиціями та мальовничими пейзажами. Він став популярним завдяки винним фестивалям, таким як фестиваль вина в Брно, а також своїми культурними та природними пам'ятками
● Південна Богемія	Регіон відомий своїми середньовічними замками, озерами та природними парками, що робить його ідеальним місцем для любителів активного відпочинку та спокійних прогулянок.
● Карлові Вари	Знамените чеське курортне місто, яке приваблює туристів завдяки своїм термальним водам і численним спа-процедурам, а також культурним заходам, зокрема знаменитому фестивалю кіно.

Розроблено авторкою за матеріалами: [70]

Першочерговим напрямом чеської зовнішньої політики залишається Європа. Після вступу до Євросоюзу Чехія відчуває відповідальність за подальший успіх європейської інтеграції та зацікавлена в реалізації зовнішньої політики безпеки. Європейська інтеграція була та залишається одним із головних факторів економічного та соціального зростання країни (іноземні інвестиції, ВВП, доходи тощо), а головне запорукою, щодо її демократичного розвитку, а також зовнішнім рушійним фактором для успішної трансформації суспільства [9].

Чехія є не великою країною в глобальному контексті та середньою в європейському масштабі. Обмеженість людських і фінансових ресурсів призводить до необхідності встановлення обмеженої кількості територіальних і змістовних пріоритетів. Це також спонукає до активної участі в ЄС, ОБСЄ, ООН, НАТО, та інших багатосторонніх структурах, які не лише розширюють можливості зовнішньополітичної діяльності держави, а й сприяють її безпеці

та процвітання, а також до підтримки ліберально-демократичного конституційного ладу. Основою каркасу реалізації чеської зовнішньої політики є Європейський Союз. Метод залучення Чеської Республіки до структур ЄС та її політика визначені, зокрема, у Концепції політики Чеської Республіки. Інтерес Чеської Республіки полягає в єдиній і стратегічно функціонуючій Спільній зовнішній політиці та політиці безпеки ЄС (CFSP). Універсальною основою багатосторонньої діяльності є членство в ООН. Чехія вже давно підтримує реформаторські зусилля, спрямовані на більш ефективне функціонування Організації Об'єднаних Націй, включаючи реформу членства в Раді Безпеки. Також важливою відправною точкою чеської зовнішньої політики є слідування нормам міжнародного права [52].

Чехія розташована в Центральній Європі, яка сьогодні, після століть зіткнень великих держав, інтегрована в Європейський Союз і, здебільшого, в НАТО. В Чехії найкращі відносини зі своїми сусідами в історії, які характеризуються, серед іншого, високою взаємозалежністю між державними та недержавними акторами. Збереження добросусідських відносин та їх постійне культивування є життєво важливим інтересом країни [52].

Завдяки своїй відкритій економіці Чехія входить до сорока найбагатших країн світу. Співвідношення експорту до валового внутрішнього продукту становить приблизно вісімдесят відсотків, причому основна частина експорту йде до Європейського Союзу. Глобальні потреби та тенденції, а особливо зовнішній попит на чеські товари та послуги, мають значний вплив на процвітання країни. Чеська Республіка прагне до відкритого та передбачуваного міжнародного економічного порядку, заснованого на чітких та справедливих правилах [55].

Зовнішня політика Чехії активно спрямована на забезпечення та захист важливих інтересів країни, якими є забезпечення суверенітету, політичної незалежності та територіальної цілісності країни, а також збереження всіх вимог правової демократичної держави, у тому числі гарантування та захист основних прав і свобод населення. Він також активно прагне реалізувати

стратегічні та інші важливі інтереси Чеської Республіки, особливо безпеку та стабільність євроатлантичного регіону, зміцнення єдності та ефективності НАТО та ЄС, сприяє запобіганню та управлінню місцевими та регіональними конфліктами, забезпечення функціональних і прозорих режимів контролю над озброєннями, включаючи нерозповсюдження зброї масового знищення, знищення, забезпечення енергетичної, сировинної та продовольчої безпеки, для боротьби з нелегальною міграцією, для обмеження радикалізації та для боротьби з міжнародним тероризмом і організованою злочинністю [55].

Офіційними цілями вступу Чехії до Альянсу є остаточна інтеграція в європейське співтовариство та турбота про власну безпеку. Кордони Чехії знаходяться під постійним контролем авіації НАТО. Також на території Чехії розташований спеціальний протиракетний радар, місія якого – захистити країни Європи, Америки та Канади від загроз, що можуть бути з таких країн, як Росія та Іран [55].

Ключовою проблемою була також реалізація Лісабонської стратегії, яку не встигли закінчити під час французького головування. Ратифікаційний процес у Чехії був тривалим і складним, проте все-таки завершився позитивно. Чеська Республіка восени 2009 р. останньою з 27 держав приєдналася до Лісабонської угоди [22, с.110 – 124]

Найважливішими регіональними партнерами Чеської Республіки в політичній, економічній та соціально-культурній сферах є Польща, Словаччина, Румунія, Угорщина, а також Україна, Хорватія та Болгарія. Посилення співпраці з ними, вироблення спільної позиції може стати основою для підвищення ролі та зміцнення сприятливих позицій на політичній арені Чеської Республіки та її партнерів у Європі та світі. [50].

Дуже важливою для Чехії під час її головування стала реалізація Ініціативи «Східного партнерства» із шістьма країнами – Молдовою, Україною, Білоруссю та трьома кавказькими республіками. Це завдання не з легких, оскільки було важко дійти консенсусу з державами, що мають різні погляди на розширення ЄС. Концепція програми полягає в тому, щоб

підсилити стосунки з цими державами, відкрити більший простір як для двосторонньої, так і багатосторонньої співпраці. Йдеться також про поглиблення торговельних та економічних стосунків аж до створення зон вільної торгівлі чи вузької співпраці в ділянці енергетики. Пріоритетними для чеської зовнішньої політики завжди були стосунки з Німеччиною, оскільки історично та географічно ці дві країни дуже тісно пов'язані між собою. Чесько-німецька декларація і декларація глав урядів в 1999 р. створили умови для двостороннього консенсусу, Чесько-німецький Фонд підтримує сотні конкретних проектів, а спільний дискусійний форум сприяє поглибленню контактів між чеською та німецькою громадськістю [17, с. 61].

Одним із пріоритетів Чехії є регіональна співпраця з країнами Центральної та Східної Європи, яка має зміцнити позиції Чехії в ЄС. Найважливішими регіональними партнерами є Словаччина, Словенія, Польща, Німеччина, Австрія та Угорщина [22, с. 110 – 124].

Чехія приймає участь у розвитку Вишеградської групи. Об'єднання країн Центральної Європи під назвою Вишеградська четвірка – це угруповання, в якому Чеська Республіка відіграє одну з провідних ролей. Нині склалася так звана Вишеградська модель міжнародного співробітництва, яка не вимагає жорстких зобов'язань партнерів, а відтак усі учасники залишаються досить вільними у виборі зовнішньополітичних орієнтирів. Тобто в рамках цієї групи розвивається не стільки міждержавне співробітництво, скільки транскордонне в рамках так званих євро регіонів. [22, с. 110 – 124].

Великим випробуванням для чеської влади стало визнання незалежності Косово та, відповідно, погіршення відносин із Сербією й іншими балканськими країнами. Чехії необхідні міцні стосунки з партнерами по ЄС, а також з США та Росією. Відносини з Росією у зовнішньополітичній доктрині Чеської Республіки визначені як важливі, але не пріоритетні. Чеська Республіка надає великого значення розвитку економічних зв'язків з Росією, а політичні питання розглядає через призму торговельно-економічних стосунків, а також проблем власної безпеки [17, с. 61].

Відносини з США – це переважно військово-політична взаємодія в межах НАТО, участь у військових місіях в Афганістані та Іраку, а також протидія тероризму. Уряд США підтримував політичні та економічні перетворення в Чехословаччині, вони були проти ідеї розділу цієї держави на дві частини через побоювання, що розпад може погіршити існуючу регіональну напруженість. У 1993 році Сполучені Штати встановили дипломатичні відносини з Чехією та підтримали її курс інтеграції в західні інститути. З лютого 2010 року Пентагон почав розширювати заморожену військову співпрацю з Чехією, в Празі було відкрито офіційне представництво Бюро військово-морських досліджень США (ONR). Між країнами підписано двосторонній інвестиційний договір. США є одним з головних інвесторів у економіку Чехії. Експорт США в Чехії: автомобільні запчастини та обладнання, інформаційні технології, медичне обладнання та сільськогосподарська продукція. Чехія бере участь у програмі безвізового в'їзду, яка дозволяє громадянам країн-учасниць прибути в США без отримання візи для певних напрямків діяльності або з метою туризму при проживанні 90 днів або менше [5].

Стосовно Словаччини зовнішня політика Чеської Республіки, завдяки, серед іншого, тісним історичним, економічним, політичним і міжлюдським зв'язкам, прагнучим підтримувати надстандартний і стратегічний характер відносин і зміцнювати їх, особливо у формі координації позицій в ЄС та в інших міжнародних організаціях і тіснішої співпраці в галузі енергетики, транспортної інфраструктури, оборони, навколишнього середовища, освіти та культури. Він продовжить інтенсивний міжурядовий діалог, у тому числі у формі спільного засідання урядів [37].

По відношенню до Польщі Чехія буде здійснювати стратегічне партнерство, вираженням якого також є спільне засідання урядів, з акцентом на співпрацю в рамках V4 та ЄС. На двосторонньому рівні він буде зосереджений головним чином на співпраці у сферах безпеки та оборони, енергетики, транспорту, включаючи завершення транспортних сполучень,

культури та навколишнього середовища. На рівні громадянського суспільства діалог триватиме через чесько-польський форум [37].

Чесько-китайські відносини зазнали низки суттєвих змін, зокрема завдяки зусиллям чеської правлячої еліти, яка має власні інтереси в Китаї, часто використовуючи аргумент важливості альтернативних векторів зовнішньої політики у внутрішньополітичній боротьбі. Мілош Земан неодноразово відвідував КНР і був єдиним главою держав ЄС, який брав участь в урочистостях з нагоди закінчення Другої світової війни в Пекіні. Зацікавленість у відносинах з КНР неодноразово висловлювали чеські бізнесмени Петр Келлнер та Карел Комарек, а ще корпорація Škoda Auto. Вони є промоутерами формування гарного іміджу Китаю в країні. Чеська Республіка прагне регулярного політичного діалогу з Китаєм, який дозволить співпрацювати в низці сфер, включаючи економіку, охорону здоров'я, охорону навколишнього середовища, науку та дослідження, культуру та права людини [15, с. 1 – 19].

Крім двосторонніх відносин, основою діалогу з Китаєм є стратегічне партнерство, встановлене між ЄС та КНР. Чеська Республіка також вважає, що є можливості розвивати взаємні економічні відносини шляхом переговорів щодо інвестиційної угоди між ЄС та Китаєм. Натомість, Чехія, будучи однією з тих, хто потребує інвестицій, стала подарунком для Китаю, який намагається збільшити свій вплив у Європейському Союзі. Дослідження двостороннього співробітництва в основному здійснюється науковцями в контексті вивчення проблем і перспектив зовнішньої політики КНР стосовно держав Центрально-Східної Європи в цілому та в контексті реалізації концепції Новий шовковий шлях та можливості в рамках платформи «16+1» [52].

Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) є ключовим партнером Чеської Республіки з точки зору економічної взаємозалежності двох країн і важливості цієї країни для ЄС, світової економіки та, все більше, для міжнародної безпеки. Чеська Республіка веде стратегічний діалог з Федеративною Республікою Німеччина, який виходить за рамки зовнішньої

політики і стає частиною зусиль, які ведуть до кращих результатів для Чеської Республіки у сфері просування інтересів в ЄС, енергетиці, навколишнє середовище, внутрішня та зовнішня безпека, наука та дослідження, транскордонне співробітництво або транспортна інфраструктура. Чеська Республіка також продовжуватиме підтримувати соціальний діалог через чесько-німецький фонд майбутнього. Також буде приділено увагу поглибленню співпраці на рівні громадянського суспільства та співпраці з сусідніми федеральними землями [55].

По відношенню до Австрії Чеська Республіка намагатиметься будувати тісніші контакти та мережу довіри на рівні політики місцевого самоврядування, державного управління та громадянського суспільства, щоб інтенсивність відносин була рівною відносинам з іншими сусідами. У сфері зовнішньої політики він прагне насамперед до співпраці в регіоні Західних Балкан і співпраці для розвитку. Угорщина для Чехії є «чесним сусідом», і цьому має відповідати інтенсивність контактів на політичному рівні та співпраця на різних рівнях суспільства, до зміцнення якої прагне зовнішня політика [55].

Зовнішня політика Чехії базується на:

- підтримці демократії та прав людини;
- сталому розвитку та екологічній безпеці;
- забезпеченні безпеки та стабільності в регіоні та світі;
- розвитку економічних, культурних та взаємовигідних відносин з іншими країнами;
- забезпечення безпеки та стабільності в регіоні та світі;
- активній участі в міжнародних організаціях та розвитку багатостороннього співробітництва [55].

Таким чином, упродовж свого незалежного існування Чеська Республіка досягла помітних позитивних результатів в багатьох важливих напрямках зовнішньої політики. Вона спрямована на укріплення ролі країни в Європейському Союзі та забезпечення регіональної стабільності й безпеки.

Ключовими пріоритетами є підтримка демократичних цінностей, дотримання прав людини та розвиток партнерських зв'язків із сусідніми державами. Особливу увагу Чехія приділяє співпраці в Центральній і Східній Європі, зокрема у сферах економічного зростання, інновацій та екологічної стійкості.

Важливим аспектом політики Чехії є сприяння європейській інтеграції в регіоні, що включає підтримку торгівлі, залучення інвестицій та активну участь у спільних ініціативах. Це дозволяє посилювати економічні зв'язки, розвивати культурний обмін, а також поглиблювати співпрацю в галузі освіти та науки.

Отже, зовнішня політика Чехії відображає прагнення країни до безпеки та стабільності в Європі, підтримки інтеграційних процесів та розширення економічного співробітництва з країнами регіону.

2.2. Вплив євроінтеграційних процесів на туристичну галузь України

Україна демонструє величезний потенціал для розвитку туристичної індустрії, що відкриває можливості зайняти почесне місце серед світових туристичних лідерів. Її різноманітні природні ландшафти, багатий культурний спадок і історичні пам'ятки створюють привабливі туристичні маршрути, здатні привернути увагу мандрівників з усього світу. Володіючи такими унікальними ресурсами, Україна має всі шанси стати одним з найбільш бажаних туристичних напрямків у світі [17, с.23].

Інтеграція в європейські структури відкриває нові можливості для розвитку внутрішнього і виїзного туризму, підвищення якості туристичних послуг, залучення інвестицій та покращення інфраструктури. Одним із основних аспектів євроінтеграції є відкриття нових ринків для українських туристичних послуг. Згідно з Угодою про асоціацію з ЄС, Україна отримала можливість брати участь у програмах обміну, навчання та фінансування, які сприяють розвитку туристичної інфраструктури. Це дозволяє залучати

інвестиції з боку європейських країн, що сприяє розвитку нових туристичних продуктів і послуг (Державне агентство розвитку туризму України, 2023).

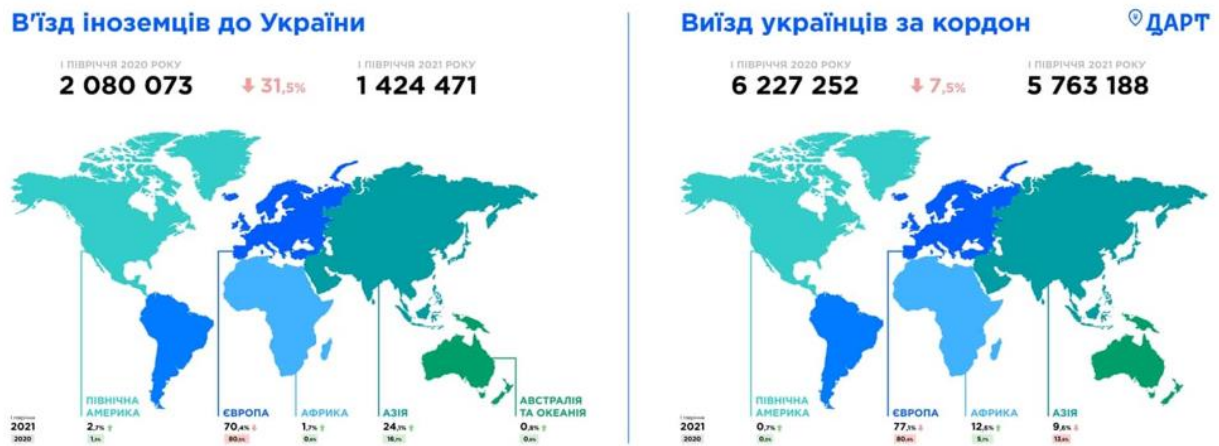

Рис. 2.5. Кількість туристів до України за 1-е півріччя 2021 року [48]

Аналіз даних за перше півріччя 2021 року свідчить про часткове відновлення туристичного потоку до України. Кількість відвідувачів зросла на 9% порівняно з другою половиною 2020 року. Загалом країну відвідало близько 1,5 млн іноземних туристів, що на 31% менше, ніж у відповідний період 2020 року (2 млн) і на 75% менше, ніж у 2019 році (майже 6 млн) [48].

Особливо значний приріст зафіксовано у другому кварталі 2021 року: потік туристів досяг 3,4 млн осіб, що вчетверо більше, ніж у другому кварталі 2020 року. Серед відвідувачів особливу увагу привертає збільшення туристів із Саудівської Аравії (14 тисяч, у 40 разів більше, ніж у 2020 році), США (+69,6%, до 34 тисяч), Ізраїлю (+26%, до 26,6 тисяч). Також значно зросла кількість туристів із Вірменії (+100%, до 7 тисяч), Грузії (+40%, до 15,5 тисяч) та Азербайджану (+67%, до 16 тисяч).

Щодо географічної структури, більшість іноземців прибували з Європи (70%, на 10% менше, ніж у 2020 році). Частка відвідувачів із Азії зросла до 24% (+8%), тоді як із Північної Америки приїхало 2,8%, а з Африки — 1,7% [67].

Пандемія COVID-19 продовжувала впливати на глобальні подорожі, обмежуючи туристичну активність, але також сприяла розвитку нових ринків та стимулювала внутрішній туризм. У першому півріччі 2021 року кількість

виїздів українців за кордон зросла на 15% і досягла 5,7 млн осіб. Найпопулярнішими напрямками залишалися Туреччина (774 тис.) та Єгипет (705 тис., +88% порівняно з 2020 роком). Серед нових напрямків виділяються Домініканська Республіка (+238%, 35 тис.), Катар (11,5 тис.), Мальдіви (10 тис.), Танзанія (7 тис.) та Шрі-Ланка (2,5 тис.) [48].

У 2023 році Україну відвідало близько 2,5 млн іноземних громадян. З них 1 142 036 осіб (96,09%) подорожували з приватною метою. 44 503 особи (3,74%) прибули як обслуговуючий персонал транспортних засобів, а 1 041 особа (0,09%) транзитом перетинала кордон.

Туристична мета візиту була вказана лише 680 іноземцями (0,06%), службова — 198 особами (0,02%), а для навчання приїхали 8 осіб (0,001%), усі з Польщі [48].

У першому півріччі 2024 року Україну відвідало 1,19 мільйона іноземних громадян (1 188 466 осіб), що є помітно нижчим показником у порівнянні з попереднім роком.

Водночас навіть в умовах війни Україна демонструє певний інтерес з боку іноземних гостей, зокрема зі сусідніх країн. Найбільше іноземців приїхало з Молдови — 51,5% (майже 520 тис. осіб). До лідерів також увійшли Румунія та Польща [67].

Це свідчить про те, що, попри складну ситуацію, країна залишається важливим пунктом для транзитних, бізнесових і приватних поїздок.

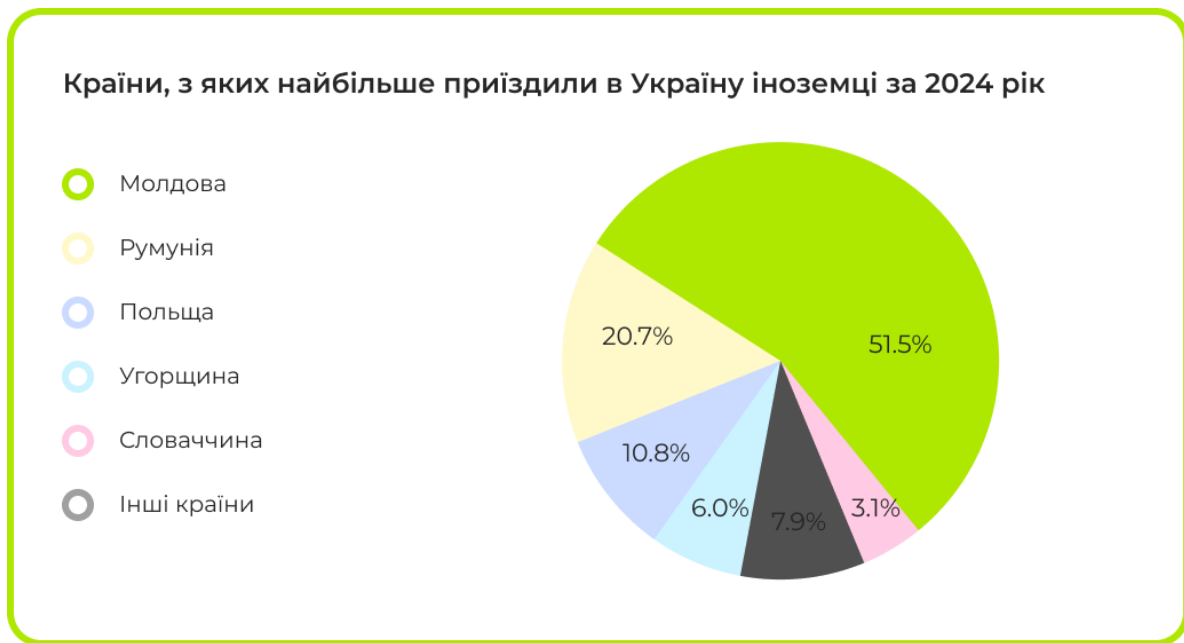

Рис. 2.6. Країни, з яких найбільше приїздили в Україну іноземці за 2024 рік [67]

Основні в'їзні туристичні потоки в Україну у 2024 році демонструють певні зміни в порівнянні з попередніми роками. Скорочення кількості відвідувачів значною мірою пов'язане з наслідками триваючої агресії Росії проти України. Безпекова ситуація в країні залишається ключовим фактором, який стримує потенційних туристів, особливо з більш віддалених регіонів. Воєнні дії, руйнування інфраструктури та ризики, пов'язані з пересуванням, негативно впливають на міжнародний туризм.

Зусилля українського уряду та туристичної галузі спрямовані на адаптацію до цих викликів. Активно розвивається внутрішній туризм, проводяться заходи для популяризації України на міжнародному рівні, а також створюються безпечні маршрути для туристів. Такий підхід дає надію на поступове відновлення туристичної галузі у другій половині 2024 року та після завершення війни.

Популярні регіони України для іноземних туристів у 2024 році, враховуючи поточну ситуацію з війною, демонструють певні зміни в порівнянні з попередніми роками. Основні регіони, які залишаються привабливими для туристів:

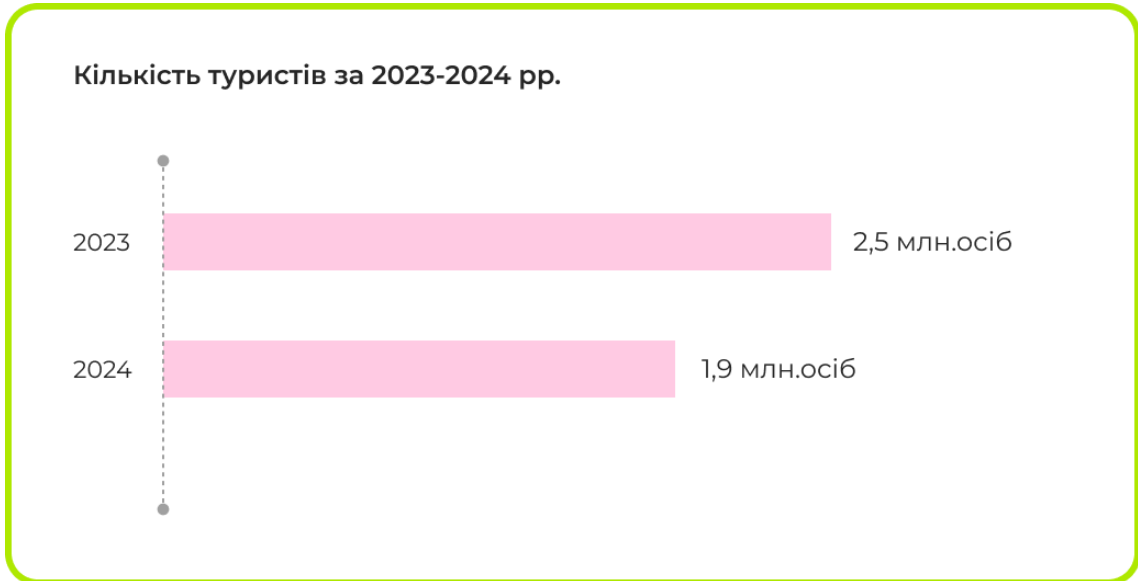

Рис. 2.7. Кількість туристів, які відвідали Україну за 2023-2024 рік [67]

Таблиця 1.2

МІСТА	
● Київ	Київ залишається найбільш відвідуваним містом України. Туристи приїжджають для ознайомлення з історією, культурою та архітектурою столиці. Незважаючи на війну, місто продовжує приваблювати відвідувачів завдяки своїм культурним подіям і пам'яткам.
● Львів	Львів славиться своєю архітектурною спадщиною та культурними традиціями. Це місто залишається популярним серед туристів, які шукають атмосферу старовинної Європи.
● Одеська область	Одеські курорти продовжують бути привабливими для туристів, особливо в літній період. Місто Одеса відоме своїми пляжами та культурними заходами.
● Закарпаття	Гірські курорти Закарпаття стають все більш популярними серед внутрішніх та міжнародних туристів, які шукають активний відпочинок і природу.
● Дніпро	Це місто стає все більш популярним завдяки своїм інфраструктурним проектам і бізнес-можливостям.

Розроблено авторкою за матеріалами: [53]

Державне агентство розвитку туризму підбило підсумки податкових надходжень від туристичної галузі за перший квартал 2024 року.

Упродовж перших трьох місяців цього року представники туристичного сектору сплатили до державного бюджету 616,39 млн грн. Це на 61% більше, ніж за аналогічний період 2023 року, коли надходження становили 383,22 млн грн. Для порівняння, у 2021 році, до початку повномасштабної війни, за цей же період до бюджету надійшло 629,14 млн грн.

Загальна кількість платників податків, зайнятих у туристичній діяльності, зростає на 19% порівняно з першим кварталом 2023 року. Число юридичних осіб збільшилося на 6%, а фізичних осіб-підприємців – на 24%.

Основні джерела податкових надходжень:

- Готелі забезпечили 64% від загальних податкових надходжень, сплативши 395,19 млн грн, що на 69% більше, ніж у 2023 році (233,69 млн грн), і на 32% більше, ніж у 2022 році (299,78 млн грн). У 2021 році за аналогічний період надходження від готелів становили 394,58 млн грн.
- Туристичні оператори сплатили 88,73 млн грн, що вдвічі більше, ніж у 2023 році (44,85 млн грн), та суттєво перевищує показник 2021 року (47 млн грн).
- Туристичні агентства внесли 50,33 млн грн, що на 49% більше, ніж у 2023 році (33,84 млн грн), і на 9% перевищує показник 2021 року (46,24 млн грн).
- Турбази та дитячі табори відпочинку забезпечили 36,18 млн грн, що на 41% більше, ніж у 2023 році (25,65 млн грн). Однак у порівнянні з 2021 роком (119,18 млн грн) надходження впали на 70%.
- Кемпінги та стоянки для автофургонів сплатили 704 тис. грн, що на 41% більше, ніж у 2023 році (499 тис. грн). Проте це все ще вдвічі менше, ніж у 2021 році (1,54 млн грн) [47].

ПОДАТКИ ЗА I КВАРТАЛ 2024 РОКУ

Рис. 2.8. Податки на 1 квартал 2024 року [47].

Зокрема, завдяки безвізовому режиму, запровадженому у 2017 році, українці отримали можливість подорожувати до країн ЄС без додаткових візових формальностей. Це збільшило інтерес до внутрішнього туризму, оскільки українські туроператори почали пропонувати нові маршрути, які включають відвідування європейських країн, що позитивно впливає на обсяги туристичних послуг [46, с.40].

Євроінтеграція вплинула на підвищення стандартів туристичних послуг в Україні. Адаптація українського законодавства до європейських норм вимагала впровадження нових стандартів якості у сфері туризму. Це включає сертифікацію готелів, ресторанів та інших туристичних послуг відповідно до європейських стандартів, що, у свою чергу, покращує загальне враження туристів від перебування в Україні [46, с.40].

Порівняння туристичних послуг в Україні до і після євроінтеграції

показник	до євроінтеграції (до 2014 року)	після євроінтеграції (після 2014 року)
● Кількість туристів	20-25 млн туристів на рік (основні туристи з пострадянських країн)	25+ млн туристів на рік (зростання потоку з ЄС, Польща, Німеччина)
● Візова політика	Обмежена візова політика, багато країн потребували віз для в'їзду	Спрощення візових вимог для громадян ЄС у 2017 році
● Якість туристичних послуг	Низький рівень якості (застаріле обладнання, низький рівень обслуговування)	Підвищення стандартів обслуговування, сертифікація за європейськими стандартами
● Обсяги інвестицій	Обмежені інвестиції в інфраструктуру, мало міжнародних інвесторів	Збільшення інвестицій, зокрема від ЄС, на модернізацію інфраструктури
● Туристична інфраструктура	Багато старих готелів, слабка транспортна інфраструктура, мало нових курортів	Нові готелі європейського рівня, модернізація аеропортів, розвиток курортів
● Туристичні маршрути	Обмежені туристичні напрямки (Київ, Одеса, Львів, Крим)	Розвиток нових напрямків: екологічний, гірськолижний, медичний туризм
● Рівень безпеки	Проблеми з безпекою, недостатній контроль на курортах	Покращення стандартів безпеки, сертифікація готелів і туристичних компаній

Розроблено авторкою за матеріалами: [2]

Крім того, розвиток нових туристичних напрямків та пропозицій, таких як агротуризм, екологічний та культурний туризм, відбувається завдяки активному співробітництву з європейськими партнерами. Це дозволяє Україні не лише залучати іноземних туристів, а й підвищувати конкурентоспроможність на міжнародному ринку туристичних послуг [46, с.40].

Також ці процеси впливають на розвиток туристичної інфраструктури України. У рамках співпраці з ЄС реалізуються проекти, спрямовані на модернізацію транспортної інфраструктури, покращення зв'язків між містами та регіонами, що робить подорожі зручнішими і доступнішими для туристів.

Це включає не лише модернізацію доріг та залізниць, а й розвиток аеропортів і міжнародних перевезень.

Таблиця 1.3

Основні інвестиційні проекти туристичної інфраструктури України
(2020-2023)

НАЗВА ПРОЕКТУ	МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ	СФЕРА	ОБСЯГ ІНВЕСТИЦІЙ	ОСНОВНІ ПАРТНЕРИ	СТАТУС
○ Розширення міжнародного аеропорту «Бориспіль»	Київ	Аеропортова інфраструктура	понад \$150 млн	Уряд України, Європейські інвестори	Триває (2020-2023)
○ Розвиток Карпатських гірськолижних курортів	Івано-Франківська область	Гірськолижний туризм та курорти	\$300 млн	Приватні інвестори, місцеві органи влади	Триває
○ Реставрація об'єктів Львіва, включених до списку ЮНЕСКО	Львів	Культурний туризм	\$50 млн	Фінансування ЄС, Уряд України	Триває (2021)
○ Розширення київського метрополітену	Київ	Урбаний туризм та транспорт	\$200 млн	Уряд України, ЄС	Триває (2021-2023)
○ Розвиток порту в Одесі	Одеса	Морський та прибережний туризм	\$70 млн	Уряд України, Приватні інвестори	Завершено (2021)
○ Розвиток готельного сектору в Києві та Львові	Київ, Львів	Гостинність та готелі	\$500 млн	Міжнародні готельні мережі (наприклад, Marriott, Hilton)	Триває (2020-2023)
○ Будівництво автобану Київ-Бухарест	Маршрут Київ-Бухарест	Транспортна інфраструктура	\$500 млн	Фінансування ЄС, Уряд України	Триває

Розроблено авторкою за матеріалами: [65]

Також європейські програми фінансування допомагають реалізовувати проекти з покращення екологічних стандартів у туристичній галузі, що має важливе значення для збереження природних ресурсів і довкілля, а також для формування позитивного іміджу України як туристичної країни [22, с.150].

Незважаючи на позитивний вплив євроінтеграційних процесів, українська туристична галузь стикається з рядом викликів. По-перше, необхідність адаптації до нових стандартів може стати важким завданням для малих і середніх підприємств, які не мають достатньо ресурсів для модернізації та сертифікації своїх послуг [22, с.150].

По-друге, політична нестабільність, зокрема війна з Росією, значно вплинула на туристичний ринок [60].

Згідно з даними Державної служби статистики України, нами було проведено систематизацію та надано відображення (див. діаграму 1.1.) кількості іноземних туристів, які відвідали Україну протягом останнього десятиліття.

Рис. 2.9. Кількості іноземних туристів, які відвідали Україну за останні десять років (2013-2022 роки) [68]

Як показують дані Державної служби статистики України, останні роки, зокрема 2020-2022, стали несприятливими для розвитку туристичної галузі через пандемію та військові дії на території країни. Це підтверджує, що економічна та політична ситуація безпосередньо впливає на розвиток туризму в Україні. Основними видами економічної діяльності, які визначають стан економіки країни, є: торгівля, будівництво, транспорт, виробництво, фінансовий сектор та зростання показників внутрішнього валового продукту [68].

Загалом, слід відзначити, що сучасні міжнародні тенденції розвитку є досить позитивними, що включає: зростання інтересу до інших культур та менталітетів народів світу, зменшення мовних бар'єрів та вільний доступ до інформації. Це сприятиме розвитку туризму в усіх країнах [22, с.150].

Таким чином, євроінтеграційні процеси суттєво впливають на туристичну галузь України, відкриваючи нові можливості для розвитку. Запровадження безвізового режиму збільшило виїзний туризм і сприяло зростанню внутрішнього ринку, адже українські туроператори почали активно пропонувати нові маршрути, які відповідають європейським стандартам.

Адаптація законодавства до європейських норм позитивно вплинула на якість туристичних послуг, підвищуючи рівень обслуговування та формуючи позитивний імідж України на міжнародній арені. Однак, країна стикається з викликами, такими як політична нестабільність і потреба у модернізації інфраструктури, що ускладнює розвиток туристичного сектору.

Успіх євроінтеграції в туристичній галузі вимагатиме активної співпраці з міжнародними партнерами, державними органами та бізнесом. Залучення інвестицій, підвищення якості послуг і розвиток інфраструктури стануть ключовими факторами для зміцнення позицій України на міжнародному туристичному ринку. Тільки спільними зусиллями можна досягти сталого розвитку туристичної сфери, що забезпечить економічне зростання та поліпшення якості життя громадян.

2.3. Співпраця України з Чехією та вплив російської агресії на двосторонні відносини

Відносини між Україною та Чехією у сфері туризму мають давню історію, яка розвивається на основі спільних культурних цінностей, історичних зв'язків та географічної близькості. Чехія є привабливим туристичним напрямком для українців, особливо завдяки її багатій культурній спадщині, архітектурі та доступності. Водночас Україна має значний потенціал для чеських туристів завдяки своїм природним ресурсам, унікальним ландшафтам, Карпатам, Чорноморському узбережжю та можливостям для культурного й екологічного туризму [40 с.120].

Чехія також бере участь у низці міжнародних програм і проектів, які підтримують розвиток туристичної інфраструктури в Україні. Зокрема, обидві країни активно співпрацюють у рамках таких європейських ініціатив, як Дунайська стратегія та Східне партнерство, що сприяє обміну досвідом та ресурсами в галузі туризму, а також підтримці сталого розвитку [53].

До початку російського вторгнення в Україні у 2022 році обидві країни мали стабільні туристичні потоки, які сприяли розвитку бізнесу, освіти та культурних зв'язків [72].

Російська агресія вплинула на всі сфери життя України, зокрема й на співпрацю з Чехією у сфері туризму. Війна суттєво ускладнила розвиток туризму, що вплинуло на туристичні потоки між Україною та Чехією. У зв'язку з війною, кількість чеських туристів, які відвідують Україну, значно скоротилась, а українці, своєю чергою, здебільшого змушені були виїжджати з України не з туристичною метою, а в пошуках тимчасового притулку [64].

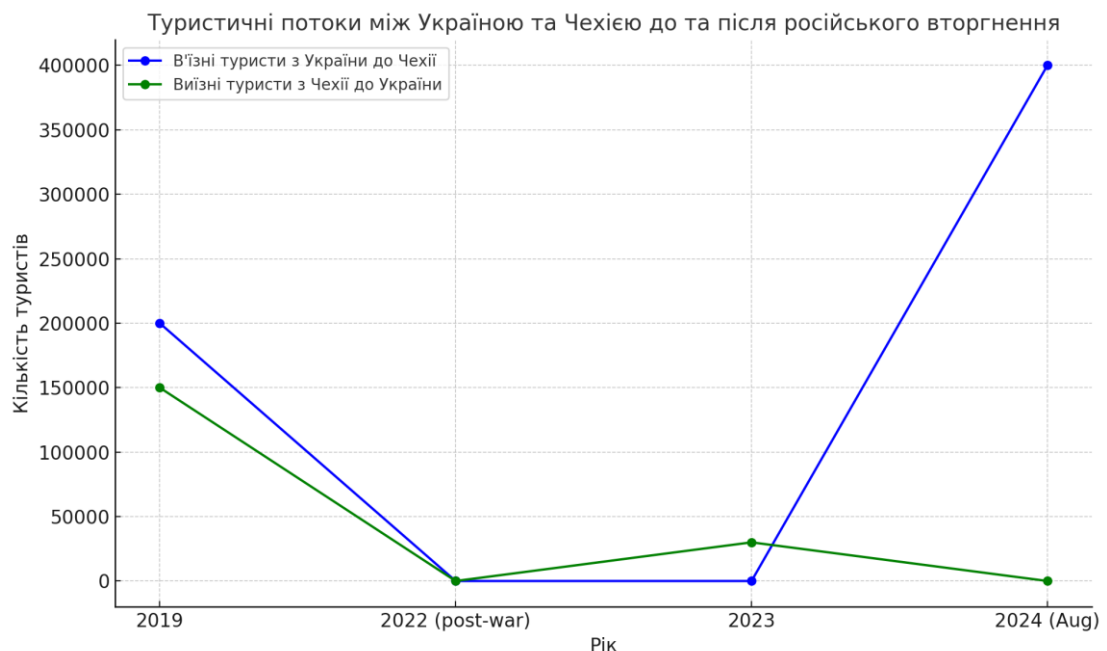

Рис. 2.10. Туристичні потоки між Україною та Чехією до та після російського вторгнення [50]

На графіку видно, що потік українських туристів до Чехії різко зріс після 2022 року через біженців, які отримали тимчасовий захист. Водночас потік

чеських туристів до України значно зменшився через безпекові ризики, особливо в 2023 році [50].

До початку російського вторгнення, у 2019 році, близько 200,000 українців відвідали Чехію. Основними цілями цих подорожей були туризм, бізнес і навчання. Чехія була популярним напрямком для українців, що відзначалися активністю в туристичній та діловій сферах. Водночас, у 2019 році близько 150,000 чехів відвідали Україну, і більшість з них приїжджали для відпочинку, культурних обмінів та бізнесових зустрічей. Це свідчило про стабільні туристичні та ділові зв'язки між двома країнами, які продовжували розвиватися до 2022 року.

Однак після початку війни в Україні, в лютому 2022 року, ситуація змінилася. Чехія стала однією з головних країн, куди виїжджали українці. Станом на серпень 2024 року, близько 400,000 українців отримали статус тимчасового захисту в Чехії, що стало результатом потужного потоку біженців, які покидали Україну через агресію Росії. Цей потік не лише вказує на гуманітарну кризу, але й демонструє важливість Чехії як країни притулку для багатьох українців, які шукали безпеки [50].

Натомість, виїзні туристичні потоки з Чехії до України зазнали значного скорочення. Потік чеських туристів до України значно зменшився через високі безпекові ризики, пов'язані з війною. У 2023 році лише близько 30,000 чехів відвідали Україну, що є значним зниженням порівняно з допандемічними роками. Тому, якщо в 2019 році Чехія була активним учасником туристичних обмінів з Україною, то в умовах війни ця ситуація змінилася, що вплинуло на загальний стан двосторонніх туристичних зв'язків між країнами [75].

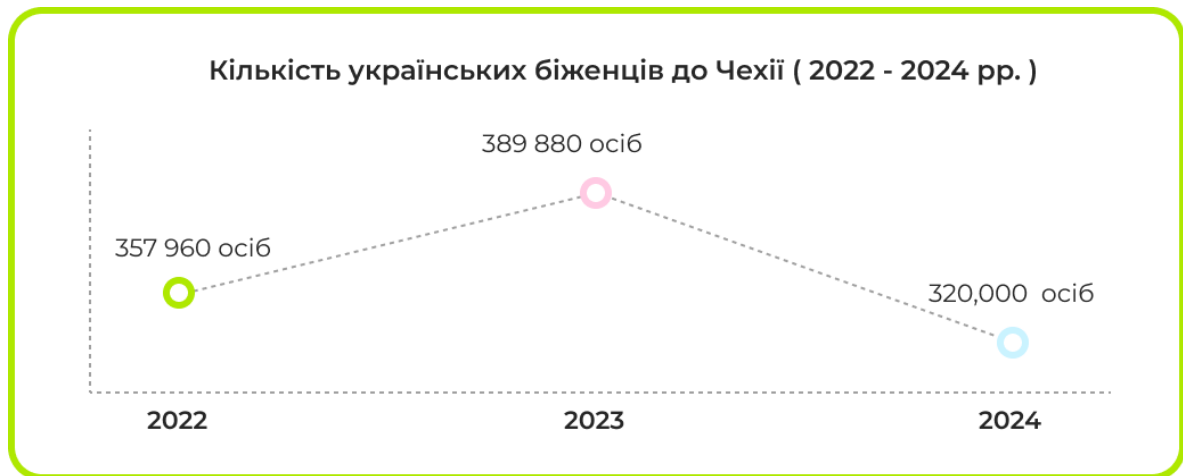

Рис. 2.11. Кількість українських біженців до Чехії (2022-2024 роки) [51]

Військовий конфлікт також спричинив економічні труднощі, що вплинули на можливості України розвивати туристичну інфраструктуру та брати участь у міжнародних проектах. Водночас Чехія стала однією з країн, що активно підтримують Україну на європейській арені. У відповідь на російську агресію Чехія запровадила низку санкцій проти Росії, сприяючи зменшенню її впливу на європейський туристичний ринок. Такі дії підвищують рівень довіри між Україною та Чехією та створюють умови для подальшої співпраці.

Чехія стала однією з країн, які прийняли найбільшу кількість українських біженців, що сприяло розвитку нових напрямків співпраці. Так, у Чехії були організовані різноманітні програми для підтримки українських переселенців, включаючи працевлаштування в туристичній сфері, що дозволяє українцям інтегруватися у нові умови. Крім того, збільшилась кількість культурних заходів і фестивалів, присвячених українській культурі, що розвиває інтерес чехів до України [56].

Попри труднощі, спричинені війною, українсько-чеське співробітництво у сфері туризму має значний потенціал для розвитку в післявоєнний період. Чехія не лише підтримує Україну на дипломатичному рівні, але й виявляє готовність брати участь у відновленні української економіки, зокрема через інвестиції в туристичний сектор. Це відкриває

можливості для створення нових проектів і програм, що сприятимуть розвитку туристичної інфраструктури та залученню міжнародного капіталу [60].

Ще однією перспективною сферою є просування спільних туристичних продуктів. Співпраця між українськими та чеськими туристичними агенціями може створити можливість для розробки комбінованих турів, які включатимуть відвідування обох країн. Такі тури можуть охоплювати культурно-історичні, гастрономічні, екологічні маршрути, що зацікавлять туристів і надасть їм можливість краще пізнати культуру та історію обох народів. Крім того, розвиток таких маршрутів сприятиме поширенню знань про Україну серед європейців, підвищенню її туристичної привабливості та посиленню зв'язків із Чехією [47, с. 20].

У перспективі розвиток двосторонніх відносин може включати спільну участь у міжнародних виставках, форумах та семінарах, присвячених туризму. Це дозволить Україні й Чехії обмінюватися досвідом, представляти свої туристичні продукти на міжнародній арені та привертати увагу інвесторів і туристів. Спільні проекти, орієнтовані на екологічний і культурний туризм, можуть стати важливими інструментами для популяризації національної спадщини й розвитку сталого туризму [64].

Ще один напрямок розвитку двосторонніх відносин — залучення чеських фахівців і консультаційної допомоги для створення сучасних стандартів обслуговування в українському туристичному секторі. Чехія може надавати Україні підтримку в розробці навчальних програм для підготовки кадрів, адаптації європейських стандартів якості обслуговування, що допоможе підвищити рівень професійності українських працівників туристичної галузі. Такий підхід забезпечить якісніше обслуговування туристів, що сприятиме зростанню туристичних потоків і збільшенню задоволення відвідувачів [62].

Таким чином, співпраця між Україною та Чехією у сфері туризму має великий потенціал для розвитку навіть в умовах викликів, спричинених війною. Чехія активно підтримує Україну як на політичному рівні, так і через

практичні кроки, спрямовані на посилення економічних зв'язків і сприяння відновленню української туристичної галузі. Попри труднощі, пов'язані з безпековими викликами, обидві країни мають можливість поглибити свої відносини в туристичній сфері завдяки інвестиціям, спільним проектам і обміну досвідом.

Перспективи розвитку туризму включають розширення інфраструктури, створення нових туристичних продуктів, а також підвищення якості обслуговування завдяки європейським стандартам. Подальша співпраця у сфері туризму може позитивно вплинути на економічне відновлення України, збільшення кількості туристів і сприятиме інтеграції України до європейської туристичної спільноти. Водночас для Чехії розвиток партнерських відносин з Україною дозволяє розширити ринок послуг, популяризувати свою культуру та розвивати добросусідські відносини з країною, яка прагне європейської інтеграції.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА В СФЕРІ ТУРИЗМУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЧЕХІЄЮ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Оцінка результатів спільних ініціатив та їх вплив на туристичний ринок країн

Співпраця України та Чехії у сфері туризму залишається важливим аспектом двосторонніх відносин, особливо в контексті євроінтеграції та підтримки України під час військової агресії з боку Росії. Війна суттєво вплинула на туристичну галузь України, обмеживши туристичні потоки та сповільнивши реалізацію спільних проєктів. Однак чеська сторона продовжує підтримувати Україну, зокрема у рамках гуманітарної та культурної співпраці. Обидві країни активно шукають нові шляхи для підтримки туристичних ініціатив, які сприяють як економічному розвитку, так і посиленню культурного обміну, незважаючи на виклики, пов'язані з війною [62].

Однією з ключових спільних ініціатив є участь обох країн у міжнародних туристичних виставках, таких як World Travel Market та Міжнародна туристична виставка в Празі, де українські та чеські туристичні агентства представляють національні туристичні можливості. Завдяки таким заходам вдалося підвищити обізнаність міжнародної аудиторії про туристичний потенціал України та продемонструвати культурну цінність країни, навіть у складний воєнний період. Подібні ініціативи дають змогу Україні зберегти свою туристичну привабливість, одночасно забезпечуючи підтримку з боку міжнародних партнерів [64].

Культурні програми, як-от «Дні української культури в Чехії» та спільні виставки, не лише ознайомлюють чеських громадян з українською культурою, а й сприяють розвитку культурної дипломатії. Чеська сторона активно підтримує такі заходи, що дозволяє створювати культурні зв'язки навіть за умов обмеженого туризму. Подібні ініціативи посилюють обізнаність про

ситуацію в Україні та викликають зацікавленість чеських туристів, які після війни будуть більш готові відвідати країну [64].

Таблиця 3.1

Хронологія українсько-чеського співробітництва в сфері туризму в період з 2005 - 2024 рр.

РІК	ПОДІЯ
○ 2005	Початок співпраці між Україною та Чехією у сфері розвитку туризму.
○ 2007	Чеська Республіка розпочала підтримку сталого туризму в Україні, зокрема в Закарпатті.
○ 2011	Розширення проектів сталого туризму на Крим.
○ 2014	Чеський уряд надає Україні гуманітарну допомогу та підтримує проекти у сфері туризму.
○ 2019	Україна отримує статус країни особливої уваги МСР, з акцентом на освіту та розвиток туризму.
○ 2022	Війна в Україні призводить до збільшення кількості українських біженців у Чехії, впливаючи на туристичні потоки.
○ 2023	Спільний візит Президента Чехії до України, підписання угод щодо розвитку туристичної інфраструктури та гуманітарної допомоги.
○ 2024	Перше засідання Українсько-чеської комісії з питань економічного співробітництва після початку повномасштабного вторгнення, обговорення нових проектів у сфері туризму

Складено авторкою за джерелом: [44]

Незважаючи на обмеження, війна сприяла збільшенню підтримки України з боку Чехії, що має позитивні наслідки для довгострокового розвитку

туристичного ринку України. Зокрема, чеські компанії та організації беруть участь у проєктах із відновлення туристичної інфраструктури, надаючи фінансову й технічну допомогу для відбудови пошкоджених туристичних об'єктів та зон відпочинку. Така допомога включає залучення експертів, які допомагають розробляти проєкти сталого туризму та екологічної реставрації, що будуть корисні Україні в поствоєнний період [62].

Для чеської сторони українські туристи завжди становили важливий сегмент ринку, який підтримує готельно-ресторанний сектор та інші суміжні галузі. Незважаючи на обмеження, кількість українських громадян, які подорожують до Чехії, значно зросла після початку війни, включаючи як туристів, так і вимушених переселенців. Це сприяє зростанню попиту на житло, туристичні послуги та культурні заходи, що позитивно позначається на економіці Чехії. У відповідь на зростаючий інтерес з боку українців, чеські туристичні агентства розробляють спеціальні програми, що включають адаптацію до потреб українських гостей. Деякі агентства також пропонують культурні та історичні тури, що включають відвідування пам'яток, пов'язаних з історією України та українською діаспорою в Чехії. Крім того, чеські туристичні компанії активно просувають комбіновані тури, що охоплюють Чехію та інші європейські країни, що дозволяє поширювати інформацію про українську культуру серед іноземних туристів [64].

Незважаючи на складні умови, викликані війною, українсько-чеська співпраця у сфері туризму демонструє позитивні результати, включаючи:

1. Підвищення обізнаності про Україну та розвиток культурної дипломатії: спільні ініціативи допомагають формувати позитивний імідж України на міжнародній арені та стимулюють інтерес до української культури.
2. Підтримка економіки Чехії через збільшення українських туристів: туризм і готельно-ресторанний бізнес Чехії отримують вигоду від зростання потоку українців, що позитивно впливає на місцеву економіку.

3. Розвиток туристичної інфраструктури України завдяки інвестиціям і технічній допомозі з боку Чехії: чеські інвестиції в туристичні проекти, включаючи екотуризм і відновлення природних об'єктів, допомагають Україні розвивати стійкий туризм, що стане важливою частиною відновлення економіки після війни.
4. Міжнародний культурний обмін: завдяки організації спільних культурних і туристичних заходів зростає культурний обмін між країнами, який сприяє поглибленню двосторонніх відносин [66].

Таким чином, співпраця між Україною та Чехією в галузі туризму виявила свою стійкість навіть у надскладних умовах військового конфлікту в Україні. Чеська Республіка активно підтримує український туристичний сектор, інвестуючи в інфраструктуру, культурні програми та спільні проекти, спрямовані на довгострокове зміцнення культурних і економічних зв'язків між двома країнами. Важливим аспектом цієї співпраці є організація спільних ініціатив, таких як міжнародні виставки та культурні заходи, що сприяють посиленню культурної дипломатії, а також підвищують обізнаність про Україну та її туристичні можливості серед іноземців.

Незважаючи на те, що війна суттєво вплинула на туристичну галузь України, спричинивши зниження туристичних потоків, співпраця з Чехією відкрила нові можливості для підтримки економіки та розвитку туристичного потенціалу в умовах воєнного часу. Чеські інвестиції та технічна допомога стали суттєвим джерелом для розвитку екотуризму, відновлення природних та культурних об'єктів, а також для відбудови інфраструктури, що є стратегічно важливим для України.

Чеський ринок також отримав вигоди від співпраці, оскільки збільшення потоку українських громадян позитивно вплинуло на його економіку, зокрема на готельно-ресторанний бізнес. Зростання попиту на житло і послуги створило додаткові можливості для чеського туристичного ринку, сприяючи розширенню спеціальних програм для українських туристів і адаптації туристичних продуктів до потреб нових відвідувачів.

3.2. Шляхи подолання обмежень та оптимізація співробітництва між країнами в сфері туризму

У контексті євроінтеграції розвиток туристичної співпраці між Україною та Чехією має значний потенціал, особливо з огляду на необхідність подолання існуючих бар'єрів. До основних обмежень, що впливають на ефективність співробітництва, відносяться недостатній рівень туристичної інфраструктури в Україні, складності транспортної логістики, низький рівень інформування іноземних туристів про українські туристичні можливості та адміністративні бар'єри, пов'язані з регулюванням туристичної галузі. З огляду на ці виклики, можна виділити кілька основних напрямів оптимізації співробітництва між Україною та Чехією у сфері туризму [43, с.119].

Військовий конфлікт суттєво позначився на інфраструктурі України, в тому числі на туристичних об'єктах та транспортних зв'язках. Для подолання цього обмеження необхідно розвивати туристичну інфраструктуру, зокрема, за допомогою іноземних інвестицій. Чехія може стати важливим партнером у відновленні інфраструктури, забезпечуючи фінансову та технічну підтримку для реконструкції об'єктів культурної спадщини, національних парків та інших туристично привабливих місць. Співпраця у відновленні транспортної інфраструктури, включаючи розбудову мережі доріг, залізничних сполучень та аеропортів, також має важливе значення для забезпечення зручності переміщення туристів між країнами.

Чехія має досвід реалізації проектів у сфері сталого розвитку туризму, який може бути використаний для відбудови та розвитку туристичної інфраструктури в Україні. Зокрема, доцільним є розвиток зеленого туризму та екотуризму, що може привабити європейських туристів і сприяти сталому використанню природних ресурсів. Досвід Чехії у відновленні та збереженні історичних і культурних пам'яток може стати цінним прикладом для української сторони [40, с.119].

Основні напрями оптимізації співробітництва між Україною та Чехією у сфері туризму [50]

НАПРЯМОК СПІВРОБІТНИЦТВА	ОПИС	ПОТЕНЦІЙНИЙ ВНЕСОК ЧЕХІЇ
○ Відновлення інфраструктури	Реконструкція культурних об'єктів і транспортних зв'язків.	Фінансова та технічна підтримка відновлення інфраструктури.
○ Сталий розвиток туризму	Розвиток зеленого та екотуризму.	Досвід Чехії у сталому розвитку туризму, допомога в розробці екологічних маршрутів.
○ Культурний обмін	Спільні фестивали та культурні заходи.	Організація культурних ініціатив та просування української культури.
○ Інформаційні кампанії	Презентації українських туристичних можливостей.	Підтримка кампаній та залучення туристичних агентств та ЗМІ.
○ Адміністративні бар'єри	Спрощення митного та прикордонного контролю.	Допомога у спрощенні процедур для туристів між країнами.
○ Інвестиції в туризм	Залучення інвестицій для розвитку туристичних об'єктів.	Інвестування та підтримка розвитку нових туристичних комплексів.
○ Цифрові технології	Розробка мобільних додатків та інтерактивних карт.	Технічна підтримка в розвитку цифрових рішень для туризму.
○ Екологічний туризм	Розвиток екологічних маршрутів та популяризація зеленого туризму.	Технічна підтримка в розвитку цифрових рішень для туризму.
○ Оцифрування культурної спадщини	Оцифрування пам'яток культури та створення мобільних станцій для сканування об'єктів.	Фінансування та технічна допомога в проєктах оцифрування.

Культурний обмін є одним з ефективних способів розвитку туристичної галузі між Україною та Чехією. Проведення спільних культурних заходів, таких як фестивали, виставки, гастрономічні ярмарки та дні української культури в Чехії, сприяє підвищенню інтересу до України серед чеських туристів. Крім того, такі ініціативи допомагають Україні зміцнити свій позитивний імідж на міжнародній арені, зокрема серед громадян Чехії, які

після закінчення війни можуть стати основною цільовою аудиторією для українських туристичних операторів.

Спільні інформаційно-промоційні кампанії також сприятимуть підвищенню обізнаності про туристичний потенціал України серед європейських туристів. Так, організація виставок і презентацій українських туристичних можливостей на європейських форумах сприятиме розвитку брендингу України як привабливого туристичного напрямку. Чехія, як частина Європейського Союзу, може сприяти реалізації таких кампаній та залучати до них туристичні агентства й ЗМІ.

Для оптимізації співробітництва у сфері туризму необхідно зменшити адміністративні бар'єри, які ускладнюють туристичні потоки між країнами. Одним із ключових аспектів є спрощення процедур для іноземних туристів, включаючи полегшення митного та прикордонного контролю, що забезпечить зручність подорожей для іноземних громадян. Крім того, адаптація українського законодавства до норм ЄС допоможе створити сприятливіші умови для розвитку міжнародного туризму та залучення іноземних інвесторів до туристичної галузі України.

Європейські програми та гранти можуть стати вагомим джерелом фінансування для адаптації українського законодавства до стандартів ЄС. Це стосується, зокрема, екологічних стандартів, стандартів обслуговування в готельній і ресторанній сферах, а також нормативів безпеки та якості туристичних послуг. Виконання цих вимог сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського туристичного ринку та допоможе Україні зміцнити свої позиції на європейському ринку туризму.

Інвестиції відіграють ключову роль у розвитку туристичної галузі, особливо в умовах постконфліктного відновлення. Залучення чеських інвесторів у розвиток туристичного сектору України допоможе створити нові туристичні продукти та покращити якість послуг, що надаються. Зокрема, за допомогою інвестицій можливо розвивати сучасні туристичні комплекси, санаторії, готелі та інші об'єкти для туристів. Чехія, яка має розвинену

інфраструктуру у сфері рекреаційного та оздоровчого туризму, може передати свій досвід Україні, щоб допомогти їй стати привабливим напрямком для туристів, які шукають місця для відпочинку та оздоровлення [55].

Інноваційні проекти, як-от створення мобільних додатків для інформування туристів, розробка інтерактивних карт туристичних маршрутів та впровадження цифрових рішень для бронювання та комунікації, сприятимуть спрощенню доступу до туристичних послуг. Чехія, яка активно використовує сучасні технології у своїй туристичній індустрії, може надати технічну підтримку Україні у розвитку цифрових рішень, що забезпечить кращу доступність і зручність для туристів [52].

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України та Міністерство культури Чехії оголосили про старт дворічного проекту, який розпочнеться навесні 2025 року. Проект буде спрямований на збереження пам'яток культурної спадщини України шляхом оцифрування. В Україні реалізовуватиметься проект ARK III (Ковчег), що є частиною ініціативи "Підтримай українську культуру" і має на меті збереження культурної спадщини через цифровізацію. Декларацію про співпрацю підписали Національний заповідник "Києво-Печерська лавра" та Міністерство культури Чеської Республіки у Львові [52].

Заступниця міністра культури та стратегічних комунікацій з питань цифрового розвитку, Анастасія Бондар, зазначила, що переговори щодо реалізації проекту з чеськими колегами тривали понад рік. Вона підкреслила, що це вже не перший досвід співпраці для збереження та оцифрування культурних пам'яток.

Проект передбачає створення двох мобільних станцій, вартістю 10 та 20 мільйонів крон, які дозволять оцифрувати старовинні манускрипти та здійснювати 3D-сканування культурних об'єктів. Цю ініціативу фінансово підтримує Фонд родини Карела Комарека [52].

Базовим центром для навчання українських фахівців стане Національний заповідник "Києво-Печерська лавра". Генеральний директор

заповідника, Максим Остапенко, повідомив, що першим об'єктом для оцифрування стане один з музеїв Маріуполя. Найближчим часом у Києво-Печерській лаврі будуть виставлені експонати з знищеного музею Маріуполя, і плануються переговори щодо їх оцифрування. Ці реліквії мають велике значення для історії міста та його громади.

Мобільні центри будуть оснащені командами з трьох фахівців, які зможуть швидко переміщатися по всій території України. Оцифрування можна буде здійснювати як безпосередньо в мобільних фургонах, так і в музеях. Цей проєкт допоможе зберегти культурну спадщину України, незважаючи на спроби її знищення з боку російського агресора [52].

З огляду на сучасні екологічні виклики та кліматичні зміни, сталий розвиток туризму стає дедалі важливішим. Чехія, яка має багаторічний досвід впровадження екологічно дружніх практик у туризмі, може допомогти Україні в розробці програм сталого туризму. Це передбачає розвиток еко-маршрутів, захист природних об'єктів та популяризацію зеленого туризму серед українських та європейських туристів. Впровадження екологічних стандартів та практик також сприятиме підвищенню туристичної привабливості України для іноземців, які все частіше обирають напрямки з розвиненими принципами сталого туризму.

Таким чином, шляхи подолання обмежень та оптимізації співробітництва між Україною та Чехією у сфері туризму спрямовані на створення сприятливих умов для двостороннього розвитку туристичної індустрії. Інвестиції в інфраструктуру, розвиток культурних проєктів, поліпшення правових умов та екологічна відповідальність є важливими складовими успішної співпраці. Чехія може сприяти досягненню цих цілей, надаючи технічну, фінансову та організаційну підтримку, що допоможе Україні зміцнити свої позиції в європейському туристичному просторі та забезпечить сталість розвитку туристичної галузі в умовах післявоєнного відновлення.

3.2. Рекомендації для покращення ефективності співробітництва між Україною та Чехією

Покращення ефективності співробітництва між Україною та Чехією в туристичній сфері потребує реалізації комплексу заходів, що включають розвиток інфраструктури, поліпшення маркетингових стратегій, усунення адміністративних бар'єрів та підтримку сталого розвитку туризму. За умов збереження стабільного партнерства та надання взаємної підтримки, ці рекомендації допоможуть зміцнити туристичні відносини між країнами та створити сприятливі умови для двостороннього зростання туризму.

Рис. 3.1. Модель удосконалення ефективності співробітництва між Україною та Чехією

1. Поліпшення туристичної інфраструктури

Інфраструктура є основою для розвитку міжнародного туризму, тому необхідно здійснити модернізацію та розширення туристичних об'єктів і транспортних зв'язків. Україні слід продовжувати працювати над вдосконаленням інфраструктури, яка постраждала під час військового

конфлікту. Чехія, маючи розвинену систему транспортної логістики та мережу туристичних об'єктів, може надати технічну і фінансову допомогу для відбудови та модернізації інфраструктури в Україні. Інвестиції в сучасні готелі, туристичні комплекси та зони відпочинку сприятимуть підвищенню привабливості України для іноземних туристів.

Важливою частиною цієї співпраці є відновлення транспортних шляхів та забезпечення зручного сполучення між Україною та Чехією, зокрема залізничних та авіасполучень. Розвиток таких зв'язків зробить подорожі зручнішими, сприятиме зростанню потоку туристів та збільшить ефективність туристичного обміну між країнами.

2. Розробка спільних маркетингових кампаній та заходів

Для збільшення інтересу до України серед чеських туристів та підвищення обізнаності про Чехію серед українців, важливо розробити спільні маркетингові стратегії. Однією з ефективних ініціатив є організація спільних інформаційних кампаній, участь у міжнародних туристичних виставках та форумах, де можна презентувати туристичні можливості обох країн. Наприклад, українські туристичні агентства можуть активно брати участь у великих чеських виставках, як-от Holiday World & Region World, що проходить у Празі, для просування українського туристичного потенціалу (Source: Czech Tourism Agency, 2023).

Крім того, слід розробити цільові програми, спрямовані на просування певних видів туризму, як-от культурний, екотуризм, медичний та санаторно-курортний туризм, що має особливий інтерес для чеських громадян. Використання сучасних інструментів цифрового маркетингу, таких як соціальні мережі, інтернет-реклама та співпраця з туристичними блогерами, дозволить охопити ширшу аудиторію та підвищити ефективність промоційної діяльності.

3. Зменшення адміністративних бар'єрів

Зменшення адміністративних бар'єрів, які ускладнюють переміщення туристів між країнами, є необхідною умовою для оптимізації туристичного

поток. Наприклад, уніфікація митних та прикордонних процедур, спрощення правил в'їзду та виходу для туристів з обох країн можуть зробити подорожі комфортнішими. Україна повинна активно працювати над гармонізацією свого законодавства з європейськими нормами, що забезпечить взаєморозуміння у правових питаннях і полегшить розвиток партнерських відносин у сфері туризму (Source: European Commission, 2023).

Держави також можуть розробити спеціальні програми для підтримки туристів, які сприятимуть швидшому і легшому доступу до послуг у разі надзвичайних ситуацій або інших непередбачуваних обставин. Чехія, як частина ЄС, може поділитися досвідом впровадження таких програм і підтримати Україну в цьому процесі.

4. Впровадження програм сталого розвитку туризму

Сталий розвиток туризму стає дедалі важливішим у світлі екологічних проблем та кліматичних змін. Враховуючи європейський досвід впровадження екологічних стандартів у сфері туризму, Україна може отримати корисні рекомендації щодо адаптації своєї політики до міжнародних норм. Розвиток екотуризму та підтримка проєктів збереження природних та культурних ресурсів будуть важливим кроком до сталого розвитку туризму в Україні, що підвищить інтерес до країни серед екологічно свідомих туристів.

Ініціативи, такі як створення природних парків, екологічних маршрутів, а також програми відновлення природних територій, мають стати основою сталого розвитку. Чехія, маючи досвід у збереженні природних об'єктів та залученні туристів до екологічно відповідальних заходів, може надати консультативну та технічну допомогу Україні у розвитку зеленого туризму та організації освітніх програм з питань екології для туристів.

5. Підтримка інновацій та цифрових рішень

Розвиток цифрових рішень у туризмі є важливим кроком для підвищення ефективності обслуговування туристів та полегшення доступу до інформації. Чехія може допомогти Україні у впровадженні таких рішень, як мобільні додатки для туристів, цифрові платформи для бронювання

туристичних послуг, а також системи інтерактивних карт та аудіогідів. Ці інструменти сприятимуть покращенню доступності туристичних об'єктів, забезпечуючи туристам зручний доступ до інформації та послуг.

Залучення інноваційних технологій також дозволить автоматизувати деякі процеси у сфері туризму, що підвищить ефективність роботи готелів, туристичних агентств та інших об'єктів туристичної інфраструктури. Використання цифрових інструментів для моніторингу туристичних потоків та аналізу даних про відвідувачів дозволить краще зрозуміти потреби туристів і відповідно адаптувати послуги.

6. Підтримка освіти та підвищення кваліфікації кадрів

Підвищення професійного рівня працівників туристичної галузі є важливим аспектом для розвитку співробітництва. Чехія може надати можливості для навчання та підвищення кваліфікації українських фахівців у туристичній сфері. Це включає організацію навчальних програм, семінарів та тренінгів, які дозволять українським спеціалістам ознайомитися з європейськими стандартами обслуговування, методами управління туристичними об'єктами та принципами сталого розвитку

Отже, оптимізація співпраці між Україною та Чехією у сфері туризму потребує комплексного підходу, включаючи розвиток інфраструктури, впровадження цифрових технологій, підтримку сталого туризму та усунення адміністративних бар'єрів. Впровадження цих рекомендацій дозволить підвищити ефективність співробітництва, створити привабливі умови для туристів з обох країн та сприяти економічному розвитку обох сторін.

ВИСНОВКИ

1. У даній дослідницькій роботі було здійснено комплексний аналіз українсько-чеського співробітництва в сфері туризму в контексті євроінтеграції України. Це питання є надзвичайно актуальним, оскільки взаємодія між Україною та Чехією може суттєво сприяти розвитку туристичної галузі в обох країнах, зокрема в умовах європейської інтеграції та післявоєнного відновлення України. Дослідили сутність та основні етапи євроінтеграції, а також вплив євроінтеграційних процесів на туристичну галузь України. Виділили основні методологічні основи євроінтеграційної політики в сфері туризму.

2. Європейська інтеграція України охоплює різні аспекти економічного, соціального, культурного та політичного розвитку. Туризм є важливою складовою цього процесу, оскільки взаємодія з країнами ЄС стимулює реформування туристичної галузі в Україні. Залучення України до європейського простору, зокрема через угоду про асоціацію з ЄС, відкриває можливості для запозичення європейського досвіду у розробці нормативно-правової бази, що сприяє посиленню міжнародної інтеграції українського туризму. Це включає адаптацію до європейських стандартів, розвиток транспортної інфраструктури, впровадження цифрових технологій і маркетингових підходів, що підвищують привабливість українських туристичних послуг на міжнародній арені.

Також, євроінтеграція позитивно впливає на розвиток української туристичної галузі через зміцнення зв'язків з європейськими країнами, підвищення інтересу до українських туристичних продуктів і полегшення доступу до ринку ЄС. Завдяки лібералізації візових умов та покращенню транспортного сполучення, кількість європейських туристів, які відвідують Україну, зростає. Водночас українці мають більше можливостей подорожувати до країн Європи, що сприяє взаєморозумінню, культурному обміну та зростанню економічної співпраці. Впровадження європейських стандартів

обслуговування і безпеки також сприяє підвищенню якості туристичних послуг та довіри іноземних туристів до України як туристичного напрямку.

3. Проаналізували взаємовідносини між Україною та Чехією на політичному, туристичному рівнях та в контексті їх євроінтеграції. Визначили, що українсько-чеські відносини у сфері туризму є важливою складовою цього процесу та надають можливості для розвитку туристичних послуг, популяризації культурних та історичних об'єктів, а також поліпшення економічного становища обох країн.

Чехія є важливим партнером України в контексті євроінтеграційного розвитку туристичної сфери. Чеський туристичний ринок є одним із перспективних для України, зважаючи на культурну та історичну спорідненість, спільні інтереси та географічну близькість. Чехія активно підтримує ініціативи з розвитку культурного обміну, що є важливим для популяризації української культури і туризму. Завдяки сприянню чеської сторони, Україні вдається більш ефективно просувати свої туристичні продукти, а також використовувати спільні можливості для розвитку культурного, екологічного, історичного туризму та інших видів туризму.

4. Дослідили та з'ясували основні засади і пріоритети зовнішньої політики Чехії.

Визначили, що за останні 30 років зовнішня політика Чехії пережила значні зміни та еволюцію, яка була обумовлена різними факторами, включаючи політичну ситуацію в регіоні, економічні умови, внутрішньополітичні фактори, геополітичні та гео економічні інтереси. В період з 1990–2022 рр. вона була спрямована на досягнення рівноправних партнерських відносин з іншими країнами, врегулювання конфліктів, збереження стабільності в регіоні, зміцнення міжнародної безпеки, розвиток співпраці з країнами Вишеградської групи, розширення економічних зв'язків з країнами світу та збереження культурно-історичних зв'язків з країнами Європи та світу. Принципові засади зовнішньої політики країни включають демократію, права людини, захист громадянських свобод, вільний ринок,

партнерські відносини з іншими країнами та сприяння міжнародній стабільності. Чеська Республіка є активним учасником міжнародних організацій, таких як ООН, ЄС, НАТО, Рада Європи, ОБСЄ.

Найважливіші зовнішньополітичні відносини Чеської Республіки відбуваються в межах євроатлантичного простору, який в першу чергу визначається членством у Європейському Союзі та НАТО, куди, однак, також входять країни, які прагнуть до членства в ЄС та НАТО або суттєво пов'язані з ЄВРОПА. Це територія спільних цінностей, з членами якої Чеська Республіка має дружні стосунки, включаючи спільну безпеку. Особливо всередині ЄС відмінності між внутрішньою та зовнішньою політикою стираються, і взаємозалежність тут сприймається як можливість, а не як загроза.

Відносини з США – це військово-політична взаємодія в межах НАТО, участь у військових місіях в Афганістані та Іраку, а також протидія тероризму. Чехія вважає Сполучені Штати Америки головним гарантом євроатлантичної безпеки. Вона й надалі розвиватиме співпрацю зі США в галузі науки та досліджень, оборони, економіки та прав людини. Він підтримуватиме лібералізацію торгівлі між ЄС і США за умови дотримання європейських соціальних, екологічних і споживчих стандартів, у тому числі у сфері безпеки харчових продуктів, а також співробітництва між ЄС і США щодо глобальних питань, таких як зміна клімату, міжнародне економічне регулювання, досягнення цілей сталого розвитку чи боротьба з міжнародним тероризмом. Америка експортує автомобільні запчастини та обладнання, інформаційні технології, медичне обладнання та сільськогосподарську продукцію. США є одним з головних інвесторів в економіку Чехії. Також в країні було відкрито офіційне представництво Бюро військово-морських досліджень США (ONR) та підписаний інвестиційний договір.

Активізація чесько-китайських відносин останніми роками була зумовлена насамперед економічними інтересами обох сторін. Китай розглядав Чехію як надійного партнера в Центральній і Східній Європі та як платформу

до виходу на західноєвропейський ринок. Чехія була зацікавлена в залученні китайських інвестицій та збільшенні торговельного обороту із КНР, що мало би сприяти економічному зростанню держави.

З Францією Чехія й надалі розвиватиме стратегічне партнерство, зосереджене на сферах економіки, енергетики, оборони та безпеки, освіти та культури. Він також віддає значну роль Великій Британії, особливо у сфері Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС та спільної торговельної політики ЄС.

Одним із важливих напрямків зовнішньої політики Чехії є співпраця з країнами Вишеградської групи, що дозволяє збільшити вплив регіону в Європі та світі. Разом з тим Чехія продовжує розвивати тісні відносини зі своїми сусідами, зокрема Німеччиною та Польщею, що є важливим елементом стабільності та безпеки в регіоні. Значна увага приділяється також розвитку співпраці з країнами Східної та Південної Європи, яка сприяє зміцненню та розвитку економічного співробітництва. У цьому контексті важливим є підтримка України в її боротьбі з агресією Росії, яка має великий вплив на двосторонні відносини між країнами.

5. Дослідили двосторонню взаємодію Чехії з Україною та вплив російської агресії на двосторонні відносини. Повномасштабна війна, розв'язана Росією проти України, стала значним випробуванням для українсько-чеських відносин у сфері туризму. Через небезпеку на території України туристичний потік суттєво зменшився, а багато об'єктів туристичної інфраструктури були пошкоджені. Однак Чехія, разом з іншими європейськими країнами, підтримує Україну, зокрема у наданні гуманітарної допомоги, створенні умов для тимчасового проживання біженців, а також у просуванні проектів з відновлення культурних та туристичних об'єктів. Це сприяє збереженню партнерських відносин та готовності до співпраці навіть у складних умовах. Можна узагальнити, що Чехія є важливим партнером для України, зокрема у розвитку туристичних та культурних зв'язків. За останні

роки країни підтримують добрі стосунки, що свідчить про важливість розвитку партнерства між Чехією та Україною.

6. Також було проаналізовано українсько-чеські ініціативи в сфері туризму, серед яких культурний обмін, спільні проєкти, туристичні виставки, допомагають популяризувати Україну на міжнародному рівні. Це сприяє залученню іноземних інвестицій у туристичну галузь України, покращує інфраструктуру та загалом посилює міжнародне позиціонування країни. Спільні заходи, зокрема виставки культурних надбань і фестивалі, демонструють цінність української культурної спадщини, сприяють зміцненню двосторонніх відносин і створюють додаткові можливості для розвитку ринку туристичних послуг обох країн. Та створені рекомендації для покращення ефективності співробітництва між Україною та Чехією.

7. Таким чином, подальша співпраця між Україною та Чехією у сфері туризму має значний потенціал для розвитку, особливо в умовах післявоєнного відновлення та європейської інтеграції. Для ефективної реалізації цього потенціалу важливо вирішити низку стратегічних завдань, серед яких оптимізація транспортної інфраструктури, створення сприятливих умов для іноземних інвестицій, а також розвиток цифрових послуг у туризмі. Важливим напрямком є також спрощення адміністративних процедур, які стимулюватимуть потік туристів і розвиток спільних програм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про державний кордон України" (від 04.11.1991). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>.
2. Закон України "Про європейську інтеграцію України" (від 23.02.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1926-19#Text>.
3. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" (від 16.04.1991 № 959-XII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
4. Закон України "Про туризм" (від 15.09.1995 № 324/95-ВР). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
5. Закон України "Про транскордонне співробітництво" (від 17.06.2010). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.
6. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.
7. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Угоду ратифіковано Законом № 237/94-ВР (237/94-ВР) від 10.11.94. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012t
8. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Республіки Чехії. Міжнародний договір від 6 вересня 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_001#Text.
9. Договір про дружні відносини і співробітництво між Україною та Чеською Республікою. Міжнародний договір від 26 квітня 1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_101#Text.
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 № 168-р. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
11. Dohoda mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o vědeckotechnické spolupráci. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-74>.

12. Dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem energetiky Spojených států amerických o spolupráci na civilním výzkumu a vývoji v oblasti jaderné energetiky. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2014-39>.
13. Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit, 7 May 2009, Prague. URL: <https://reliefweb.int/report/armenia/joint-declaration-prague-eastern-partnership-summit>
14. Sbirka zákonů České republiky. Praha. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/rocnik/1993>.
15. Zákon České národní rady o zřízení ministerstva mezinárodních vztahů České republiky. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-167#c11>.
16. Zákon o cestovním ruchu. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-159>.
17. Zákon o zahraničním obchodu. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>.
18. Андрійко В. Чесько-словацькі відносини: сучасні гіпотези розвитку. Геополітика України: історія і сучасність. 2018. С. 91–122.
19. Балабанова А. Чесько-українські відносини в контексті європейської інтеграції України. Visnyk of Dnipropetrovsk University. International Relations. 2018. Т. 26, № 1. С. 78–84.
20. Бояр А. О., Карпчук Н. П., Романюк Н. І. Європейський Союз: навч. посіб. Київ, 2020. 600 с.
21. Возняк А. Чехія: необхідність в прагматичній моделі взаємовідносин. Міжнародне життя. 1997. No 9.
22. Гавриш О. О. Стан та перспективи розвитку туризму в Україні: навч. посіб. Київ, 2023. 180 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Oleksandr-Gavrysh/publication/369871123_Stan_ta_perspektivi_rozvytku_turyzmu_v_Ukrayini

23. Дьяків О. В. Вплив війни на туристичну галузь України: аналітичний звіт. Київ, 2024. 100 с. URL: https://www.tourism.gov.ua/uploads/documents/2024_report.pdf
24. Коваленко Т. М. Аналіз туристичного потенціалу України: навч. посіб. Львів, 2022. 150 с. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S221256712200012X>
25. Комарек С. Європа на роздоріжжі. Львів: Априорі, 2020. 496 с.
26. Корсак Р. В. Дослідження міждержавної співпраці України та Чехії в працях зарубіжних вчених. Ужгородські чеські наукові читання: історія, культура, політика, право. Науковий збірник. Ужгород: Поліграфцентр „Ліра”. 2013. С. 222–230.
27. Корсак Р. В. Історія українсько-чеських міждержавних відносин: навчальний посібник. Ужгород. 2016. С. 18–23.
28. Корсак Р. В. Динаміка розвитку українсько-чеського економічного співробітництва за період 1993–2003 рр. / Корсак Роман. Carpatica – Карпатика: науковий збірник. Ужгород: Ліра, 2005. Вип. 16, присвячений світлій пам’яті педагога і вченого Т. Сопка. С. 208–212.
29. Кондратюк Є. А. Концептуальні основи політики ЄС щодо України в 90-х роках. *Наукові записки. Електронний науковий журнал Державного університету*. 2016. № 3 (19). С. 20–31.
30. Кошовий С. Досвід співпраці Китаю і країн Центральної та Східної Європи у форматі «16+1»: монографія. К., 2016. С. 1–19.
31. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Наш формат, 2019. 320 с.
32. Ледерак Дж. П. Розбудова миру: стале примирення в розділених суспільствах. Київ: Дух і літера, 2019. 250 с.
33. Лиман С.І., Парфіненко А.Ю., Посохов І.С. Історія туризму: навчальний посібник. - Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга, 2018.
34. Лісовий В. І. Туризм в Україні: проблеми та перспективи: монографія. Харків, 2023. 250 с. URL: <https://www.researchgate.net/profile/Vitalii->

[Lisovyi/publication/370123456_Turizm_v_Ukrayini_problemy_ta-perspektyvy](#)

- 35.Маліновський В. Czech-Ukrainian Relations in Historical Perspective. Central European Journal of International and Security Studies. Прага: Metropolitan University Prague, 2011. С. 92–109.
- 36.Марада В. Чеська Республіка. Нова і новітня історія. 1990. № 3. С. 61.
- 37.Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 344 с.
- 38.Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.
- 39.Основи зовнішньої політики Європейського Союзу: навчальний посібник. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. 2022. 144 с.
- 40.Павлишин Л. Зовнішня політика Чеської Республіки: становлення та пріоритетні напрями розвитку (1993–2004 рр.): монографія. Ужгород. 2021. С. 7–97.
- 41.Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм в Україні: геополітичні аспекти глобального явища: стаття. Actual Problems of International Relations part 1 (126). Харків. 2015. С.12–23
- 42.Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм як інструмент публічної дипломатії: нові можливості для посилення зовнішньополітичного впливу України: стаття. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 127 (частина 1). 2016. С. 27–41
- 43.Петров Р. А. Право Європейського Союзу. Харків: Право, 2021. 484 с.
- 44.Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.; за заг. ред. І. В. Яковюка. 2-ге вид., випр. Харків: Право, 2020. 174 с.
- 45.Сироїд Т. Л. Основи права Європейського Союзу: підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Харків: Право. 2020. 590 с.

46. Сюсько І. М., Проноза В. В. Співробітництво України з державами Центрально-Східної Європи: регіональний аспект міжнародної економічної інтеграції (90-ті роки). Україна в європейських міжнародних відносинах. Науковий збірник. К.: Інститут історії України НАН України, 1998. С. 117–139.
47. Ткаченко В. М. Млосна зваба євроінтеграції. Сучасна українська політика: політики і політологи про неї. Спецвипуск: Європейська перспектива. К.: Український центр політичного менеджменту, 2009. С. 228–238.
48. Ткаченко І. В. Розвиток взаємин України та Чеської Республіки після здобуття незалежності та їх перспективи в ХХІ столітті. Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. Вип. 5(67). С. 372–385.
49. Journal of European Economy. (2022). Ukraine's European Integration in the Field of Research and Innovation. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1560>
50. Journal of European Economy. Ukraine's European Integration in the Field of Research and Innovation: article. Lviv, 2022. 20 с. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1560>
51. Lipgens, W. Sources for the history of European integration (1945-1955): a guide to archives in the countries of the community. Florence: European University Institute; Leyden; Boston: Sijthoff, 1980. 200 с. URL: <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/70775>
52. Parfinenko A., Stezhko N., Oliinyk Y., Polishchuk L., Tyshchuk I., Markhonos S. International tourism in the system of modern globalization processes: article. Kharkiv. International Journal of Management (IJM), 11 (3), 2020. С. 97–106.
53. Parfinenko A., Yevtushenko O., Panova I., Podlepina P., Onatskyi M. International tourism as a tool of European integration within eastern European countries: article. Kharkiv. Problems of sustainable development. 2022, 17(2). С. 186–196.

54. Spolaore, E. What is European Integration Really About? A Political Guide for Economists: working paper. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 2013. 40 с. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w19122/w19122.pdf
55. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua>
56. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/>
57. Офіційний вебсайт Європейського Союзу. URL: <https://europa.eu>
58. Офіційний вебсайт Європейської Ради. URL: <https://www.consilium.europa.eu/>
59. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
60. Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/>
61. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3907384-ukraina-ta-cehia-zapuskaut-proekt-z-ocifruvanna-pamatok-kulturi.html>
62. Характеристика туристичного ринку України та її регіонів. URL: https://pidru4niki.com/12800528/turizm/harakteristika_turistichnogo_rinku_ukrayini_regioniv
63. Хартія туризму : Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_640.
64. Як туризм в Україні загартувався і виживає в умовах війни. URL: <https://www.rfi.fr/uk/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0/20240915-%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0-%D1%8F%D0%BA-%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%83%D0%>

- [B2%D0%B0%D0%B2%D1%81%CC%A8-%D1%96-%D0%B2%D0%B8%D0%B6%D0%B8%D0%B2%E2%80%A6](#)
65. BDO in Ukraine joins Ukrainian-Czech Chamber of Commerce BDO. (2024). *BDO in Ukraine joins Ukrainian-Czech Chamber of Commerce*. URL: <https://www.bdo.ua/en-gb/news-1/2024/bdo-in-ukraine-joins-ukrainian-czech-chamber-of-commerce>
66. Czech Statistical Office. Tourism 2nd quarter of 2024. URL: <https://csu.gov.cz/rychle-informace/tourism-2-quarter-of-2024>
67. CzechTourism. Czech Tourist Board. URL: https://mzv.gov.cz/copenhagen/en/economic_and_commercial_information/tourism/czech_tourist_board_czech_tou.html
68. Czech Republic entry rules for Ukrainians 2024. URL: <https://visitukraine.today/departure/czech-republic/ukraine-citizenship/travel>
69. Czech-Ukrainian Intergovernmental Commission convenes for the first time since the onset of Russian aggression. URL: <https://www.mpo.gov.cz/en/guidepost/for-the-media/press-releases/czech-ukrainian-intergovernmental-commission-convenes-for-the-first-time-since-the-onset-of-russian-aggression--282059/>
70. Eurobarometer. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/browse/them>
71. European Citizen's Initiative. URL: <https://citizens-initiative.europa.eu/en>
72. European Peoples Party (Christian Democrats). URL: <https://www.eppgroup.eu/>
73. European tourism support to the people of Ukraine. URL: <https://etc-corporate.org/european-tourism-support-to-the-people-of-ukraine/>
74. European Values Survey. URL: <https://europeanvaluesstudy.eu/>
75. Group of Progressive Alliance of Socialists and Democrats S&D. URL: <http://www.socialistsanddemocrats.eu>
76. Moskvichova, O., et al. (2021). Global Development of International Tourism and Impact on the Economy of Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/download/1264/1246/2471>

77. Skilky-Skilky: <https://skilky-skilky.info/u-i-pivrichchi-v-ukrainu-v-ikhalo-7-6-tysiachi-rosiiian/#:~:text=%D0%A3%20%D0%86%20%D0%BF%D1%96%D0%B2%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%96%202024%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83,2,5%20%D0%BC%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%8F%D0%BD>
78. Tango Travel. Czech Republic. URL: <https://tangotravel.com.ua/krainy/chehiia/>
79. The Greens/European Free Alliance. URL: <https://www.greens-efa.eu/en/>
80. Visit Czechia. Official website of Czech tourism. URL: <https://www.visitczechia.com/en-us>
81. Visit Ukraine. Czech Republic rules of entry and residence: What does a Ukrainian need to know. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/945/czech-republic-rules-of-entry-and-residence-what-does-a-ukrainian-need-to-know>
82. World Travel & Tourism Council. (2023). Ukraine Travel & Tourism Economic Impact 2023. URL: https://assets-global.website-files.com/6329bc97af73223b575983ac/648b3d5552c9314ef86e6850_EIR2023-Ukraine.pdf

ДОДАТКИ

Де в Україні отримують найбільші доходи від туризму?

Згенерований чистий дохід компаній у секторі туризму за I півріччя 2024 року

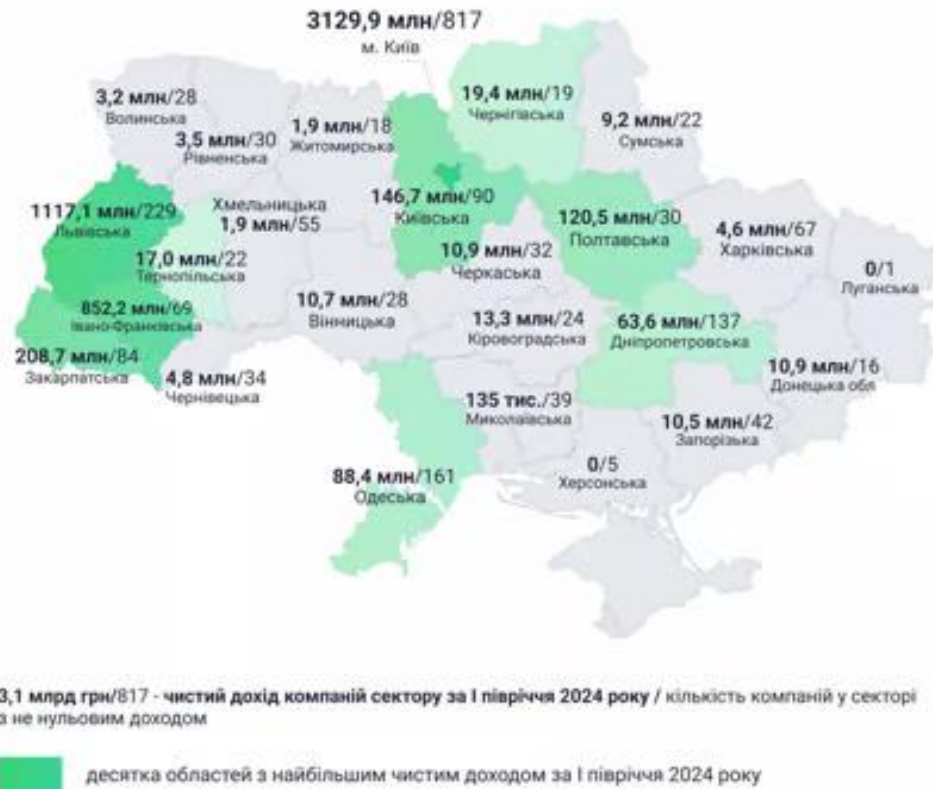

Рис. Де в Україні отримують найбільші доходи від туризму (2024 р.) [48].

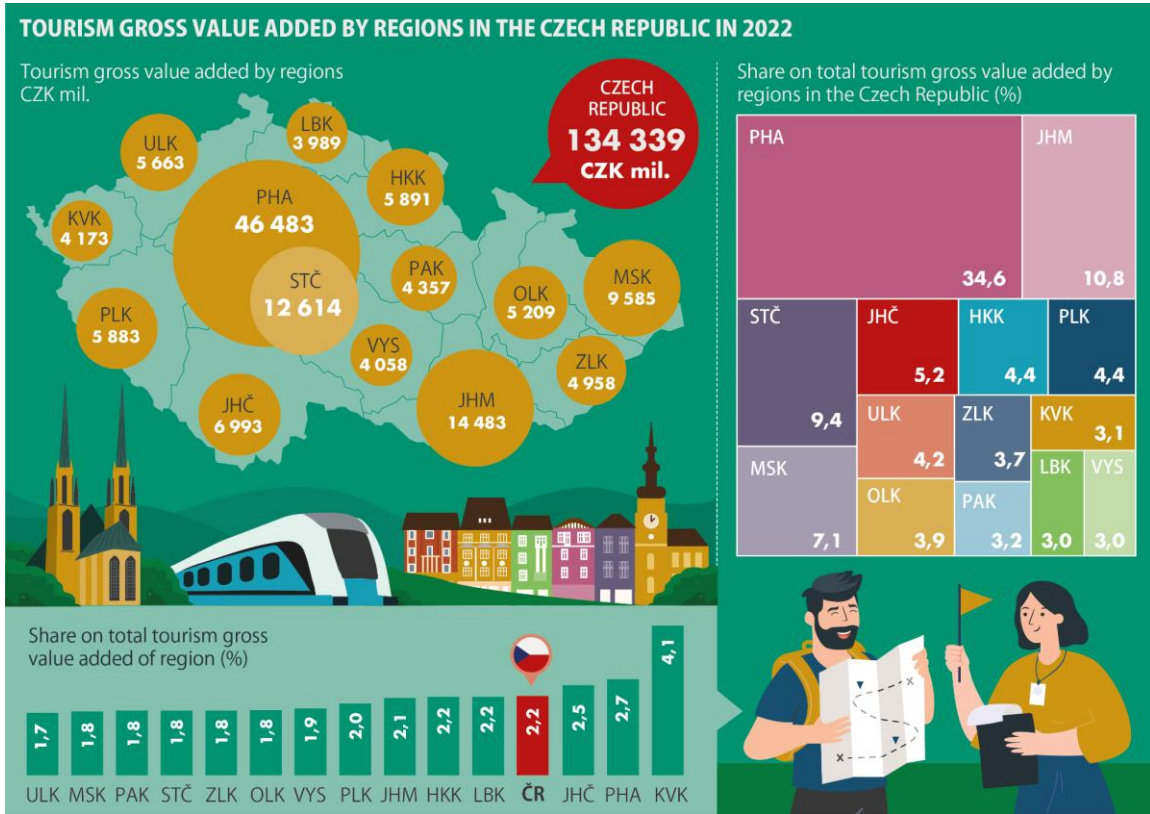

Рис. Валовий доданий продукт у сфері туризму за регіонами Чеської Республіки у 2022 році [56].

Country	As of date	Number of refugees
Russia	10/3/22	2,852,395
Poland	5/9/23	1,593,860
Germany	4/19/23	1,061,623
Czechia	4/30/23	516,100
United Kingdom	5/1/23	203,700
Spain	5/8/23	175,962
Italy	4/21/23	175,107
France	10/31/22	118,994
Slovakia	5/7/23	114,628
Moldova	4/30/23	107,645
Romania	5/7/23	97,085
Austria	5/9/23	96,766
Turkey	1/26/23	95,874

Рис. Кількість біженців з України, зареєстрованих у Європі та Азії з лютого 2022 року станом на 9 травня 2023 року [66]

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу магістра 2 курсу групи УТМз-61 навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна спеціальності 242 «Туризм і рекреація» Сурніної Анастасії Олександрівни «Українсько-чеське співробітництво в сфері туризму в контексті євроінтеграції України»

Магістерська дипломна робота, виконана Сурніною Анастасією Олександрівною, присвячена актуальній темі розвитку українсько-чеського співробітництва у сфері туризму на тлі євроінтеграційних процесів, що набувають усе більшої ваги для України.

У роботі досліджено ключові аспекти взаємодії двох країн у туристичній сфері, враховуючи політичні, економічні, соціальні й культурні чинники. Особливу увагу приділено ролі туризму як інструмента міжкультурної комунікації та стимулу для економічного розвитку, а також перспективам розширення співробітництва в умовах євроінтеграції України.

Виконане дослідження демонструє високий рівень підготовки авторки та її вміння проводити комплексний аналіз на стику міжнародних відносин та туризму. Робота є цінним внеском у розвиток досліджень українсько-чеського співробітництва та може стати основою для подальших наукових досліджень у цій галузі.

Як висновок зазначено, що подальша співпраця між Україною та Чехією у сфері туризму має значний потенціал для розвитку, особливо в умовах післявоєнного відновлення та європейської інтеграції. Для ефективної реалізації цього потенціалу важливо вирішити низку стратегічних завдань, серед яких оптимізація транспортної інфраструктури, створення сприятливих умов для іноземних інвестицій, а також розвиток цифрових послуг у туризмі. Важливим напрямком є також

спрощення адміністративних процедур, які стимулюватимуть потік туристів і розвиток спільних програм.

Вважаю, що дипломна робота магістра Сурніної Анастасії Олександрівни може бути допущена до захисту в Державній екзаменаційній комісії, оскільки вона відповідає всім вимогам, що пред'являються до таких робіт та заслуговує високої оцінки.

Рецензент

канд. геогр. наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин та логістики
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Олена ХАНОВА

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу магістра Сурніної Анастасії Олександрівни
«Українсько-чеське співробітництво в сфері туризму в контексті
євроінтеграції України» зі спеціальності 242 – «Туризм і рекреація»

Кваліфікаційна робота магістра, виконана Сурніною Анастасією Олександрівною, присвячена актуальній темі дослідження – розвитку українсько-чеського співробітництва в сфері туризму в умовах євроінтеграційних процесів України. Робота відзначається не лише науковою новизною, але й практичною значущістю, оскільки туризм є важливою складовою економіки та культурного обміну між Україною та Чехією.

Анастасія Олександрівна ґрунтовно проаналізувала сучасний стан співпраці між Україною та Чехією в сфері туризму, акцентуючи увагу на позитивному впливі євроінтеграції на розвиток туристичної галузі. Авторка вдало ілюструє зв'язок між інтеграційними процесами та активізацією туристичних потоків, використовуючи актуальні статистичні дані та офіційні звіти.

У роботі демонструється вміння працювати з широким колом джерел, серед яких наукові праці, нормативно-правові акти, аналітичні звіти українських та чеських туристичних організацій. Це свідчить про високий рівень підготовки магістрантки та її здатність критично осмислювати великий обсяг інформації.

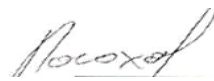
Особливо слід відзначити розроблені авторкою практичні рекомендації, спрямовані на поглиблення співпраці між Україною та Чехією в туристичній сфері. Вона пропонує конкретні заходи для покращення іміджу України як туристичної дестинації та розвитку нових туристичних маршрутів, що базуються на культурній та історичній спадщині обох країн.

Структура роботи логічна та продумана. Теоретична частина містить детальне обґрунтування ключових понять і концепцій. У аналітичному розділі наводиться якісний огляд основних тенденцій співпраці між Україною та Чехією. Практичні рекомендації викладено чітко й обґрунтовано.

Варто зазначити, що Анастасія Олександрівна проявила високий рівень самостійності в роботі, завжди відповідально підходила до виконання завдань, дотримувалася термінів і була відкритою до конструктивної критики.

Загальна оцінка дипломної роботи Сурніної Анастасії Олександрівни позитивна, відповідає вимогам, що висуваються вищою школою до випускних робіт на освітньо-кваліфікаційному рівні магістра за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» і може бути допущена до захисту в Державній екзаменаційній комісії.

Науковий керівник
кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри світової політики,
дипломатії та туристичного бізнесу
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Іван ПОСОХОВ